Ženske povijesne ličnosti u historiografiji i suvremenoj beletristici

Hećimović, Mateja

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:972166

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

THE ACADEMY OF ARTS AND CULTURE IN OSIJEK

Repository / Repozitorij:

Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek

zir.nsk.hr

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU

DIPLOMSKI RAD

Osijek, listopad 2018. Mateja Hećimović

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU

DIPLOMSKI RAD
ŽENSKE POVIJESNE LIČNOSTI U HISTORIOGRAFIJI I SUVREMENOJ BELETRISTICI

Mateja Hećimović

Osijek, listopad 2018.

_____

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU

TEMA: Ženske povijesne ličnosti u historiografiji i suvremenoj beletristici
PRISTUPNICA: Mateja Hećimović

TEKST ZADATKA: Tema ovog rada su ženske povijesne ličnosti te kako se pogled na njih mijenjao kroz povijest, odnos novopovijesnog romana i historiografije te po čemu se razlikuju.

Osijek, listopad 2018.

Mentor:	Predsjednik Odbora za završne i diplomske ispite:
Izv. prof. dr. sc. Lucija Ljubić	Izv. prof. art. dr. sc. Saša Došen
_____	_____

<table>
<tr><td colspan="3">ODJEL ZA KULTUROLOGIJU</td></tr>
<tr><td colspan="3">DIPLOMSKI RAD

Znanstveno područje: humanističke znanosti
Znanstveno polje: znanost o umjetnosti
Znanstvena grana: znanost o umjetnosti</td></tr>
<tr><td colspan="2">Prilog:</td><td>Izrađeno:</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2"></td><td>Primljeno:</td></tr>
<tr><td>Mj:</td><td>Broj priloga:</td><td rowspan="2">Mentor: izv. prof. dr. sc. Lucija Ljubić

Komentor:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Pristupnik:

Mateja Hećimović</td></tr>
</table>

Sadržaj

1. Uvod 1
2. Povijest, historiografija i novopovijesni roman 2
2.1. Lik žene u književnosti – zašto su nam potrebne heroine? 3
3. Novopovijesni romani o Ani Boleyn, Mariji Antoaneti i kraljici Viktoriji 5
3.1. Lik Ane Boleyn u historiografiji i novopovijesnim romanima 6
3.2. Lik Marije Antoanete u historiografiji i novopovijesnim romanima 17
3.3. Lik kraljice Viktorije u historiografiji i novopovijesnim romanima 29
4. Zaključak 36
5. Literatura 37

Sažetak:

Cilj ovog rada je prikazati razliku između kreiranja povijesne ličnosti novopovijesnim romanom temeljenim na historiografskim zapisima i samih historigrafskih zapisa. Također će biti prikazano zašto su jake ženske povijesne ličnosti potrebne u književnosti te zašto su one sveprisutne u književnosti.

Ključne riječi:

Historiografija, novopovijesni roman, ženske povijesne ličnosti, heroine

Summary:

The aim of this paper is to show the difference between creating a historical personality in a history novel based on historiographic records and histographic records themselves. It will also show why strong woman personalities are needed in literature and why they are ubiquitous in literature.

Keywords:

Historiography, history novel, female historic personalities, heroines

1. Uvod

Povijest je priča koja se pripovijeda, koja se konstantno može mijenjati, ovisno o tome tko pripovijeda priču i iz kojeg je kuta sagledana. Cilj ovog rada je prikazati razliku između kreiranja povijesne ličnosti novopovijesnim romanom temeljenim na historiografskim zapisima i samih historiografskih zapisa. Također će biti prikazano zašto su jake ženske povijesne ličnosti potrebne u književnosti te zašto su one sveprisutne u književnosti.

Slijedom navedenoga, prvi dio romana osvrnuti će se na pojašnjenje razlike između novopovijesnog romana i historiografije, potom će biti pojašnjena važnost heroina u literaturi.

Naposljetku će biti prikazane sličnosti i razlike između historiografije i novopovijesnih romana o odabranim ženskim povijesnim ličnostima, a to su: Ana Boleyn, Marija Antoaneta i Alexandrina Viktorija, poznatija kao kraljica Viktorija, na temelju djela *Druga sestra Boleyn* (2001.) Philippe Gregory, *Tajni dnevnik Anne Boleyn* (1997.) Robin Maxwell, *Tajne Tudorova dvora* (2010.) D. L. Bogdana, *Šest žena Henrika VIII.* (1991.) Alison Weir, *Marie Antoinette* (1932.) Stefana Zweiga, *Tajni dnevnik Marije Antoanete* (2005.) Carolly Erickson te *Viktorija* (2016.) Daisy Goodwin.

U radu će biti prikazani životi navedenih žena, kako se na njih gledalo tada te kako su kroz povijest i suvremene romane pogled na ove povijesne ličnosti promijenio, kako su romantizirane te pretvorene u heroine i uzore današnjim mladim ženama diljem svijeta.

2. Povijest, historiografija i novopovijesni roman

Povijesne su teme vrlo popularne u književnosti, a Julijana Matanović navodi kako „nema većeg vremenskog razmaka, od spomenute 1866. do današnjih dana, u kojem se ne bi otkrio barem jedan roman na povijesnu temu, neovisno koji se *sekundarni segment* pokazao još relevantnim u priči što se odvija na intertekstualnoj komunikacijskoj relaciji *povijesni roman – historiografski tekst.* Može to biti ili ljubavnoromantičarski, ili religiozni, ili rodoljubno – didaktični, ovisno o autorovu viđenju njegova primarnog primatelja i različito od pisca do pisca.“ (Matanović, 1995: 99)

Valjalo bi dakle uočiti bitnu razliku između novopovijesnog romana i histioriografije. Novopovijesni roman svakako daje autoru veću slobodu, autor povijesnog romana, osim iznošenja povijesnih događaja u svome djelu, može dati uvid u intimu likova, njihove osjećaje, vjerovanja i mišljenja, bez straha o opovrgavanju istih budući da se radi o fiktivnom štivu. U tom slučaju, autor, odnosno pripovjedač ima moć nad pričom i događajima o kojima piše, dok je u historiografiji potpuno drukčije. Historiografija se pak suočava s mogućnošću opovrgavanja, autor preuzima odgovornost za napisano, a događaji imaju moć, povjesničar pripovijeda u trećem licu, događaji su ispripovijedani u prošlosti, kronološki poredani, kao da se priča odnosno povijest pripovijeda sama od sebe. (Flego, 2016: 12)

Autori novopovijesnih romana svoje mišljenje o likovima mogu otvoreno iznositi kroz svoje napisane likove, dok se povjesničarni moraju oslanjati na povijesne izvore te samo na temelju istih mogu zaključivati što je netko mislio, osjećao ili vjerovao u stvarnosti.

Matanović uočava kako su se u povijesni roman „nerijetko unosile znanstvene bilješke koje su upozoravale čitatelja na „povijesnu istinitost“ onoga o čemu pripovjedač kazuje. U njima se navodila literatura iz prostora historiografije koju bi čitatelj trebao usputno konzultirati. Romanu su se obično na kraju pridruživali originalni arhivski dokumenti. Oba ta izbora imala su za cilj uvjeriti čitatelja kako pripovjedač, koji pred njim njegov sadašnji život pretvara u fantazmu prošlosti, ima uvid u ono o čemu govori i kako si je pravo na govor priskrbio u ozbiljnim pripremnim radnjama.“ (Matanović, 1995: 104) Oslanjanjem na te historiografske bilješke, autor novopovijesnog romana čitatelju daje mogućnost upoznavanja sa željenim likom putem romana, a na taj se način dosadašnja stvorena slika mijenja, kreira se novo mišljenje i

pogled, nova priča, priču prema kojoj je čitatelj/primatelj u mogućnosti istu prihvatiti kao takvu ili kreirati svoje mišljenje prema historiografskim bilješkama ponuđenima od autora romana. Sasvim novo iskustvo za čitatelja budući da tu mogućnost nema kada je suočen sa historiografskim tekstom u kojima nema fikcije. Matanović smatra kako istraživanje koje pojedini čitatelji izvršavaju kako bi se pripremili na čitanje novopovijesnog romana još više pribižava čitatelja autoru koji je također prije početka pisanja morao obaviti svoje istraživanje. (Matanović, 2003: 47)

Pripovjedač novopovijesnog romana prepričava povijest, odnosno povijesnu priču na svoj način, način na koji ju on vidi i kako si ju zamišlja, a čitatelju je prepušteno hoće li istu prihvatiti, opovrgnuti ili dodatnim istraživanjem kreirati vlastito mišljenje i viđenje o predstavljenom događaju i likovima u istome.

2.1. Lik žene u književnosti – zašto su nam potrebne heroine?

U 21. stoljeću tržište je preplavljeno novopovijesnim romanima, a za potrebe ovog rada važno je istaknuti kako iznimnu popularnost i interes bude romani sa jakim, snažnim ženskim povijesnim ličnostima – takozvanim junakinjama.

Međutim, postavlja se pitanje što ženske heroine čini posebnima, što ih čini tako zanimljivima i zašto su nam potrebne.

Žene su oduvijek bile predmetom literature, a hrvatska literatura naravno nije iznimka. Tako su se u hrvatskoj književnosti razvili različiti tipovi žena koje se slavilo. Petrač prepoznaje nekoliko tipova žene koji prevladavaju u hrvatskoj književnosti. Prvi tip žene je žena kao majka koji je osobito popularan u hrvatskoj književnosti, hrvatski su petrarkisti razvili specifičan jezik kojim je slavljena žena, odnosno idealan lik žene koja je slavljena od strane mnogih hrvatskih pisaca i pjesnika, uključujući pritom Matoša i Ujevića. (Petrač, 1991: 350)

Lik majke ostao je popularan do dana današnjeg, kako u hravtskoj književnosti, tako i u svjetskoj, žena kao majka uvijek je imala snagu izazivanja empatije kod ljudi diljem svijeta i heroine svjetske književnosti nerijetko su bile predstavljane kao majke. Tri heroine ovoga rada također su bile majke i svojim su majčinstvom vrlo često pokušavale pobuditi simpatije naroda. Navedeno se tako dogodilo u slučaju Marije Antoanete i kraljice Viktorije, međutim, mora se primijetiti kako majčinstvo i ljubav njezine djece nije pomoglo Mariji Antoaneti da izbjegne gnjev rulje dok je kod Viktorije reakcija bila potpuno drukčija i Viktorija je sagledana kao idealna majka, kraljica koja je svojoj zemlji dala prijestolonasljednika i bila savršen primjer

žene i sa svojom je obitelji predstavljala savršeno kućanstvo. S druge strane, u slučaju ranije spomenutog potreta Marije Antoanete s njezinom djecom uočena je samo raskoš koju je Marija sebi priuštila dok je ostatak njene zemlje umirao od gladi. Ana Boleyn također je bila majka, majka Elizabete I., kraljice čije vrijeme nazivaju *Zlatnom Elizabetinom erom.*

Dakle, lik žene kao junakinje, no istovremeno i majke izrazito je popularan u književnosti, neovisno o tome radilo se o fiktivnom liku ili liku zasnovanom na stvarnoj osobi. Primjerice, Hawthorneova Hester imala je kći zbog koje je trpila sve nedaće puritanskog društva, Tolstojeva Karenjina je također portretirana kao majka, Atwoodova Offred iz *Sluškinjine priče* također je bila majka i njezina je kći bila jak motiv njezinih djela.

Osim žene kao majke, u hrvatskoj se književnosti mogu pronaći i drugi tipovi žena koji su vrlo popularni – *nedostižna žena, žena grešnica ili žena zavodnica, žena pokajnica* te *fatalna žena.*

Naposljetku, u hrvatskoj se književnosti također pronalazi tip žene junakinje, heroina, a koji je izrazito popularan i dominantan, kako u poeziji, tako i u drami i prozi, drugim riječima, motiv žene junakinje ni u kojem pogledu nije zaobišao hrvatsku književnost. Tako primjerice u Marulićevoj *Juditi* junakinja predstavlja „zrelu, sabranu, junačku ženu koja u sebi personificira sve vrijednosti i svojstva nacionalnog oslobođenja“. (Petrač, 1991: 351)

Kako je u hrvatskoj književnosti popularna *žena junakinja,* isto tako je slučaj i u svjetskoj književnosti – literatura sa ženskim heroinama oduvijek je popularna, ostala je popularna do dana današnjeg. Pri samoj pomisli na ženske heroine ljudi pomišljaju na žene poput Jane Eyre, Elizabeth Bennet, kontese Nere i mnoge druge.

Elise Walters u svome članku za *The Federalist* zaključuje kako romani s lijepim heroine i ljubavnim životima prikazuju aspiracije ljudi kojih se ne trebaju sramiti ili ih odbijati. (Walters, 2014)

Također, heroine koje postaju sve popularnije su heroine koje ne ovise o muškarcima već su same samovoljne, tvrdoglave, uporne i pametne. Ako su takve heroine doista postojale, to ih čini još popularnijima.

Viktoriju nije nitko mogao natjerati na udaju dok ona to sama nije poželjela učiniti. Marija Antoaneta je više utjecaja vršila na Luja negoli on na nju, isto kao i Ana na Henrika do određenoga trenutka.

Ove su ženske heroine toliko zanimljive upravo zbog toga što su povijesne osobe i što su njihovi životi bili stvarni, a stvarne su popularne kao i fiktivne upravo zbog toga što su se njihove

životne priče dogodile – sve emocije i borbe koje su te žene proživile pružaju inspiraciju ženama diljem svijeta i uče ih biti snažnima – te heroine postale su uzor ženama diljem svijeta.

Naravno, nisu samo ženske heroine prisutne u knjigama, one se naravno provlače i kroz druge medije, a posebice putem filma i televizijskih serija.

O Viktoriji je snimljeno više filmova, primjerice Viktorija: Život mlade kraljice iz 2009. godine, Viktorija i Abdul iz 2017. godine, a Daisy Goodwin je također scenaristica televizijske serije o Viktoriji, tako je i s Anom Boleyn, u njenom slučaju primjerice ima filmova poput Anna Boleyn iz 1920., Anne od tisuću dana iz 1969. godine, Druga sestra Boleyn iz 2008. godine, a isto tako i serija Tudori iz 2007. godine, a slično i s Marijom Antoanetom kako je ranije spomenuto.

Književnost, a tako i film, se uvijek bavila temama koje su bile najpotrebnije svijetu, a slijedom svega ranije navedenoga ženske su heroine gotovu čitavu književnost (i film) prisutne, ponekad se radi o fiktivnim heroinama Jane Austen, sestara Brontë, Astrid Lindgren, Stiega Larssona, Markusa Zusaka, Marije Jurić Zagorke , a ponekad o stvarnim ženskim povijesnim ličnostima dočaranim od Phillipe Gregory, D.L. Bogdan, Robin Maxwell, Carolly Erickson, Daisy Goodwin, Kate Quinn.

3. Novopovijesni romani o Ani Boleyn, Mariji Antoaneti i kraljici Viktoriji

Kako je spomenuto na samome početku rada, za potrebe istoga odabrane su tri ženske povijesne ličnosti predstavljene kroz različite novopovijesne romane kako bi se mogla izvršiti komparacija sa historiografijom o odabranim likovima.

Tri ženske povijesne ličnosti, ponovno oživljene kroz povijesne romane su Ana Boleyn, Marija Antoaneta i Alexandrina Victoria, poznatija kao kraljica Viktorija.

Lik Ane Boleyn biti će opisan romanima *Druga sestra Boleyn* od Philippe Gregory, *Tajni dnevnik Anne Boleyn* od Robin Maxwell, *Tajne Tudorova dvora* od D.L. Bogdan te *Šest žena Henrika VIII* od Alison Weir.

Phillipa Gregory diplomirala je povijest na sveučilištu u Sussexu, a doktorirala književnost 18. stoljeća na sveučilištu u Edinburghu, već je bila uspješna spisateljica i povjesničarka kad je otkrila svoj interes prema dinastiji Tudor o kojoj je napisala velik broj povijesnih romana, među njima *Druga sestra Boleyn,* prvi put objavljena 2001. godine.

Robin Maxwell je povjesničarka, romanopisac i scenarist, a roman *Tajni dnevnik Anne Boleyn* bio je njezin prvi povijesni roman koji je preveden na 16 jezika, osvojio više nagrada te je sada u svom 24. izdanju, a roman je prvi put objavljen 1997. godine.

D.L. Bogdan diplomirala je povijest te je napisala više romana u tudorskom dvoru, među njima *Tajne Tudorova dvora,* prvi put objavljen 2010. godine.

Alison Weir popularna je britanska povjesničarka koja se od svoje četrnaeste godine zanima za povijest i piše povijesne romane utemeljene na bogatoj povijesnoj dokumentaciji, mnogi od njih o dinastiji Tudora, među kojima se našao i roman *Šest žena Henrika VIII.*, prvi puta objavljen 1991. godine.

Lik Marije Antoanete predstavljen je romanima *Marie Antoinette* Stefana Zweiga, *Marija Antoaneta* te *Tajni dnevnik Marije Antoanete* od Carolly Erickson.

Stefan Zweig bio je austrijski pisac, pisao je poeziju, eseje, kratke priče, a bio je iznimno cijenjen po svojim interpretacijama fiktivnih i povijesnih likova, a njegov je roman o Mariji Antoaneti prvi puta objavljen 1932. godine.

Carolly Erickson je povjesničarka, živi na Havajima, piše povijesne romane, poglavito o europskim povijesni ličnostima, a njen roman *Tajni dnevnik Marije Antoanete* prvi puta je objavljen 2005. godine.

Lik kraljice Viktorije predstavljen je romanom Daisy Goodwin – *Viktorija*. Navedeni je roman prvi puta objavljen 2016. godine. Goodwin je pisac i televizijski producent, a također piše i scenarij za svoju televizijsku seriju *Viktorija*.

Svi su autori ovih romana morali obaviti svoje istraživanje kako bi potom u svojim romanima mogli predstaviti svoju viziju povijesnih likova, kako će u nastavku biti prikazano.

3.1. Lik Ane Boleyn u historiografiji i novopovijesnim romanima

„Za kralja, koji je bio posve zaljubljen, to je bilo novo iskustvo. Još mu je novije bilo to da se osoba njegove žudnje držala podalje i nije htjela pristati zvati se njegovom ljubavnicom niti na najudvorniji način. To je bilo iznenađujuće, posebno u doba u kojem se smatralo gotovo časću, a ako ništa drugo, bilo je unosno postati kraljeva ljubavnica – pa i u seksualnom smislu. Ipak, ta dama držala ga je čvrsto na distanci i glasno se hvalila svojom vrlinom, što je, naravno, služilo samo tome da dodatno raspiri kraljevu žudnju. Dobit će brak i krunu Engleske – ili ništa. Njezino ime bilo je Ana Boleyn.“ (Weir, 2014: 122).

Dok novopovijesni romani opisuju Anu kao snažan ženski lik koji je vodio glavnu riječ u odnosu između nje i kralja, povjesničar Trevelyan kaže kako bi Henrik VIII. bio u potpunosti zadovoljan s Anom kao svojom ljubavnicom, nikad ne bi pomislio na razvod od Katarine Aragonske da tu nije bilo pitanje muškog nasljednika zbog kojeg je Engleskoj prijetio građanski rat. (Trevelyan, 1959: 221)

Plumb i Wheldon pišu kako je pitanje razvoda postajalo još važnije sa Aninim odbijanjem i kako je Henrik želio razvod tim više što Ana nije htjela postati njegovom ljubavnicom (Plumb, Wheldon, 1977: 63), dok Trevelyan naglašava Aninu nepopularnost jer su sve simpatije naroda išle Katarini i njenoj kćeri Mariji budući da Ana nije imala ništa za ponuditi kralju. (Trevelyan, 1959: 222)

Obitelj Boleyn bila je skromnog podrijetla iz Norfolka. Otac Ane bio je običan trgovac dok je preko majke imala dobre društvene veze. Pretpostavlja se da je Ana rođena oko 1500. ili 1501. godine. Postoje mnoge rasprave kad je točno rođena, neki povijesni podatci čak kažu da je moguće da je rođena 1507. godine, no pretpostavlja se da je rođena prije 1507. godine, navjerojatnije 1501. godine budući da ju povijesni podatci opisuju kao staricu, točnije 1536. španjolski ju je veleposlanik opisao kao mršavu staricu. Kada je pronađen kostur Ane Boleyn, tijekom 1876., tadašnji su patolozi zaključili prema kosturu kako je umrla u dobi od 25 do 30 godina, međutim, mora se uzeti u obzir kako tadašnja patologija još nije bila dovoljno razvijena te je vjerojatnije da je, sukladno povijesnim zapisima, poput ovog od španjolskog veleposlanika, Ana Boleyn rođena 1500. ili 1501. godine.

Ana je veći dio svoga djetinjstva provela u dvorcu Heveru u Kentu, a prema povijsnim izvorima njezin je otac još vrlo rano zamijetio Aninu intelogenciju te je, prema navodima lorda Herberta „učinio sve što je mogao kako bi joj pružio dobro obrazovanje“. (Weir, 2014: 129). Tako je Ana učila lijepo ponašanje, naučila je pjevati, plesati, svirati više instrumenata, vesti te je učila i pisanje kurzivnim rukopisom te francuski jezik. Ana je zapravo stekla obrazovanje koje je bilo gotovo jednako obrazovanju djevojaka njena statusa, a to je obrazovanje imalo svrhu razvijanja onih ženskih talenata koji su trebali podići Aninu „tržišnu vrijednost“ i privući potencijalne prosioce za uspješan brak. Ana je također uživala u poeziji te je i sama bila vrlo vješta u pisanju poezije, a isto se smatra posljedicom druženja sa pjesnikom Thomasom Wyattom koji je živio i blizini.

Dok je Ana odrastala, njezin se otac uspinjao na društvenoj ljestvici te ušao u najuži krug intimnih suradnika kralja Henrika VIII., a kralj ga je slao u niz veleposlanstava na stranim

dvorima. Zahvaljujući jednom od tih veleposlanstava, Ana je neko vrijeme provela na dvoru regentice Nizozemske, Margarete Austrijske, a ona je u jednom od svojih pisama *siru* Thomasu navela za njegovu kći kako je ona „u mojim očima više nego dobrodošao dar. Nadam se da ću prema njoj postupati tako da ćete biti posve zdovoljni. Nalazim u njoj tako fin duh i tako lijepo ponašanje za damu njezinih godina da se osjećam više dužna prema vama što ste je poslali nego što vi možete biti dužni meni što sam je primila“. (Weir, 2014: 129). Regentica je također zaposlila i učiteljicu francuskog za Anu, kako bi ona usavršila svoj francuski, što se ispostavilo vrlo korisnim budući da je kasnije Ana služila na francuskom dvoru, prvo u službi kraljice Marije, a nakon što je kralj Luj 1515. godine umro pozvane su u službu kraljice Claude, nesretne supruge kralja Franje I. koja je svoje dvorske dame pokušavala držati dalje od svog razvratnog supruga, međutim, Anina sestra Marija brzo je podlegla iskušenjima dvora i na neko je vrijeme postala ljubavnicom kralja Franje, a kasnije i Henrikovom ljubavnicom. Ana je pak s druge strane učila iz sestrinih primjera te je bila mnogo diskretnija u svom ponašanju i postupcima, na dvoru kraljice naučila se dostojanstvenu držanju. Francuski je pjesnik Lancelot Lancelot de Carles napisao je: „Postala je tako ljupka da nikad ne biste rekli da je Engleskinja, već da je rođena u Francuskoj“. Prema njemu, kod Ane su najljepše bile „njezine oči, kojima se znala dobro koristiti. Zapravo, njihova moć bila je tolika da su joj mnogi muškarci postali privrženi.“ (Weir, 2014: 131). No Ana nije bila privlačna zbog svoga izgleda, u vrijeme kada su ideali ljepote bili putenost, blijeda put i plava kosa, Ana je imala crne oči, tamnosmeđu dugačku kosu, a put joj je bila pepeljasta i imala je mnoge male madeže po tijelu te je njen fizički izgled bio povod mnogim ružnim opisima. „George Wyatt rekao je da je imala veliku Adamovu jabučicu, „gotovo kao muškarac“. To je neprijateljski raspoložen Nicholas Sanders opisao kao veliku izraslinu pod bradom“ koju je Ana stalno skrivala noseći haljine koje su se zakopčavale visoko na grlu“. O tome nema ništa ni u djelima suvremenih autora ni na portretima. (Weir, 2014: 131,132) Stoga je upitno je li navedeno doista istinito ili se radilo o ljudskoj zlobi prilikom opisivanja Ane. Također se pisalo kako je Ana imala šest prstiju, odnosno izraslinu koja je mnogima djelovala kao šesti prst, a Ana je tu deformaciju skrivala izrazito dugim rukavima.

1522. godine Ana se vratila u Englesku te je ubrzo počela služiti na dvoru kraljice Katarine. Njezina je sestra postala ljubavnicom kralja Henrika, a Ana se zaljubila u nasljednika grofovije Northumberland, Henry Percya, a i on se zaljubio u nju te su se željeli vjenčati. Međutim, za neostvarenje tog braka pobrinuo se sam kralj, koji je već tada bio zainteresiran za Anu, i kardinal Wolsey koji je Anu nazvao budalastom djevojkom. Nakon toga Ana je poslana s dvora u Hever, a Percy se morao oženiti drugom. Sav Anin gnjev bio je usmjeren prema kardinalu te

otvoreno izjavila da može „priuštila bi ona kardinalu bar onoliko nezadovoljstava koliko je on priuštio njoj“ . (Weir, 2014: 137).

Roman *Druga sestra Boleyn* započinje radnju u ovo vrijeme, u doba kada Ana i Marija Boleyn dolaze na engleski dvor i kada kralj bude prvo zaintrigiran Aninom sestrom te započinje vezu s Marijom dok se Ana zaljubljuje u Percya, što nesretno završava i Ana ostaje slomljena srca, bez čovjeka u kojeg se nesretno zaljubila. U suvremenim romanima o Ani Boleyn, ovaj događaj raskidanja mogućeg Aninog braka od iznimne he važnosti i u mnogim se romanima govori o Aninom slomljenom srcu i gnjevu koji je osjećala prema Wolseyu. Stavlja se naglasak na Anine osjećaje i Aninu krhkost: „O Bože! Voljela sam ga, stvarno sam ga voljela. On je bio moja jedina ljubav, moja jedina ljubav!“ (Gregory, 2001: 116) opisuje roman *Druga sestra Boleyn,* dok u romanu *Tajni dnevnik Anne Boleyn* piše: „Jučer mi je stiglo pismo u kojem piše da su Percy i mala Talbotica vjenčani. Nisam plakala jer sam već sve suze isplakala. Umjesto toga, u meni je poput kužnog i gnojnog čira prsnula nova mržnja protiv kardinala Wolseya, pa sam ga proklela. Skršit ću mu dušu, vjerujte. Kada? Kako? Ne znam. Ali Anne Boleyn dočekat će svoj dan.“ (Maxwell, 2010: 52). U ovim je citatima vidljivo kako su se autorice poslužile slobodom pisanja koju omogućuje novopovijesni roman kako bi dale svoju predodžbu o Aninom stavu i osjećajima, sloboda koju si historiografi ne mogu dopustiti.

Weir piše kako za vrijeme Anina prognanstva s dvora, interes kralja za njezinom sestrom kopnio je sve više, a kad je Ani dopušteno da se vrati na dvor 1524. ili 1525. godine, kraljev se interes za njom ponovno rasplamsao i unatoč njenim odbijanjima Henrik joj je rekao kako mu uvijek preostaje nada, no ona mu je jasno dala do znanja da ne želi postati njegovom ljubavnicom jer će ona svoje djevičanstvo dati nakon vjenčanja te je navodno rekla nešto poput: „Ne shvaćam, najmoćniji kralju, kako se uopće možete nadati! Suprugom vam neću biti, kako zato što toga nisam vrijedna, tako i zbog toga što već imate kraljicu. Ljubavnica vam neću biti.“ (Weir, 2014: 138). Tako je Henrik shvatio da do Ane može doći samo brakom te je Henrik tada počeo kovati planove kako da Ana postane njegovom suprugom te kako da poništi svoj brak sa Katarinom. Međutim, situacija nije bila ni približna onoj sa Henry Percyem. U romanima o Ani naglašavaju se njezini strahovi, njezine dvojbe i začuđenost u Henrikove osjećaje pa tako u *Tajnom dnevniku Anne Boleyn* piše: „Možda ipak razumijem što osjeća. Zar nisam i ja tako ljubila Henrya Percyja? Ako doista tako, ako me kralj uistinu ljubi, što da radim? Ne volim ga i ne želim poći sestrinim stopama. Ali tu je i moja obitelj – u tome je jad. Budem li se držala hladno, odbijala kraljevo snubljenje, izazivala njegov gnjev, što će biti s očevim teškom mukom zauzetim položajem? Moj brat George nedavno je imenovan kraljevim peharnikom. Hoće li

majka ponovno kopniti u zabačenim seoskim dvorcima?“ (Maxwell, 2010: 76). Stoga Anne prihvaća Henrikovo udvaranje, no i dalje se, unatoč tome što ona vrlo dobro vodi igru, u romanima i dalje naglašavaju njeni strahovi za vlastiti život: „Usprkos svim izazovnim riječima i domišljatom bockanju, kunem se da se nisam osjećala kao pobjednica, već kao djevojka nad čijom se glavom sklapa duboka voda. Ali svejedno nisam otišla.“ (Maxwell, 2010: 81). Ovdje se novopovijesni romani upuštaju u različite opise i mogućnosti koje sam žanr dopušta, opisuju Henrikovo udvaranje, Anine osjećaje, mišljenja, stavove koji su se tada možda dogodili, odnosno mogli dogoditi prema njihovu mišljenju.

S druge strane, George Wyatt, autor Anine biografije, a koja je dostupna u knizi Georgea Cavendisha *The Life of Cardinal Wolsey and Metrical Visions from the Original Autograph Manuscripts* inzistira da ona nije imala osjećaje prema Henriku kao što ih je on gajio prema njoj te da ona čak bila nesretna zbog gubitka slobode nakon što joj se kralj počeo udvarati. Weir u svome romanu pak smatra kako je navedeno vjerojatno istinito budući da je Ana prilikom igre udvaranja pazila na svaki svoj potez, morala je paziti na svoj položaj i konstantno ga zadržavati budući da je vidjela na sestrinom primjeru da ne želi biti samo privremenom ljubavnicom kralja. Kralj je pak počeo sumnjati u svoj brak s Katarinom i svoje je sumnje podijelio sa kardinalom Wolseyem te su se pokrenuli postupci kako bi se poništio brak Katarine i Henrika. No, Katarina nije htjela odustati bez borbe, ona je, kao i Henrik imala pobornike. Unatoč tome što su se silno trudili održati cijelu situaciju tajnom, nisu uspjeli i „glasine su se širile zabrinjavajućom brzinom pa su donijele vrlo nepoželjnu reakciju – građani Londona nepovoljno su gledali na vijest da se kralj namjerava riješiti kraljice Katarine , a sad su bili skandalizirani izvještajem da je namjerava zamijeniti Anom Boleyn, koju su smatrali skorojevićkom koja se ne može mjeriti s kraljicom. Od samog početka Anu su otvoreno nazivali kurvom i vještcom. Kralj to jednostavno nije mogao spriječiti. Ana je mogla hiniti da je to ne smeta, no njezina prividna bezbrižnost skrivala je ljutnju i razočaranje.“ (Weir, 2014: 155) Dok povijesni romani napisani od strane Weir, Bogdan, Maxwell i Gregory izdašno opisuju ljutnju mase, Plumb i Wheldon više su se usredotočili na Henrika, ona je smatrana samo jednom od njegovih šest žena.

Weir se pak upušta u priču o odnosu Ane i Wolsey koju priča na temelju raznih historiofrafskih izvora koje navodi nakon svog romana. Tako čitatelji imaju mogućnost opovrgavati njezinu priču, a mogu se i složiti s njom.. Naime, dok je kardinal Wolsey, budući da nije imao izbora, neuspješno radio na poništenju braka, Ana i njeni pobornici radili su na uništenju kardinala te su tako širili glasine kako on radi za kraljicu, što je uništavalo kardinalov inače vrlo dobar odnos s kraljem. Ana je također bil pobornica reforme unutar Crkve te je sukladno navedenome čitala

i zabranjene knjige koje bi onda prosljeđivala kralju, kao primjerice *Molitva prosjaka* od Simona Fisha koji je tražio da se Sveto pismo prevede na engleski jezik. Za to vrijeme papinski legat poslan da istraži valjanost Henrikova i Katarinina braka, molili su Katarinu da se zaredi, no bezuspješno. Henrikov i Katarinin brak nije anuliran, Wolsey je stoga pao u nemilost kralja, a krajem 1529. godine Anin i Henrikov odnos postaje sve burniji budući da je prošlo više godina otkad se Henrik počeo udvarati Ani, a stvari se nisu promijenile, a Ana je postajala sve razdražljivljivija i slabija, kako njezini naumi uspijevali, njena se zabrinutost i stres zbog cijele situacije odražavao fizički na njoj, što je ranije i spomenuto, kada ju je španjolski veleposlanik nazvao mršavom staricom. Naravno, strepnja i stres također nisu izostavljeni u romantiziranim romanima te je tako u *Drugoj sestri Boleyn* Marija rekla za svoju sestru: „Postajala je sve bljeđa i bljeđa. Podočnjaci su joj postajali sve tamniji. Počela je nanositi debeo sloj pudera kako bi sakrila upale podočnjake. Korzet sam joj vezivala sve labavije jer je gubila na težini, a prsa smo joj morali podstaviti umetcima kako bi joj grudi izgledale bujne kao što su prije bile. Promatrala sam je u ogledalu dok sam joj vezivala korzet. Sada je izgledala kao moja starija sestra. Izgledala je kao da je nekoliko godina starija od mene. 'Tako sam umorna', prošaptala je. Čak su joj i usne bile blijede.“ (Gregory, 2001: 251) Vidljivo je kako je i Gregory ovdje opisala događaj koji se mogao dogoditi, a upravo to čini novopovijesni roman i zanimljivim – temeljen na historiografiji s elementima fikcije koju su sami autori stvorili budući da pisanjem romana nisu bili oslonjeni isključivo na historiografske zapise.

Unatoč tome što je Ana postajala sve razdražljivija i nestrpljivija, to ju nije omelo u naumu da se osveti Wolseyu, kako je i sama rekla. Tako je Wolsey naposljetku uhićen 01. studenog 1530., a priveo ga je Anin nekadašnji zaručnik Henry Percy pod optužbom za veleizdaju. Wolsey je preminuo na putu prema Toweru. Nakon toga Weir opisuje Aninu sreću Wolseyevom smrću na temelju historiografskih bilješki te kaže kako, „na početku 1531. Chapuys izvještava: Iz dana u dan sve je bahatija, kralju se obraća autoritativnim riječima, na što se on nekoliko puta požalio vojvodi od Norfolka rekavši mu kako se ne ponaša poput kraljice, koja nikad u životu nije tako razgovarala s njim.“ (Weir, 2014: 183).

U veljači 1531. godine, nadbiskup Warham objavljuje kako je crkveni kler spreman priznati Henrika za poglavara engleske Crkve. Tako Henrik nije više samo kralj, već i papa u svome vlastitom kraljevstvu – engleska se Crkva odvojila od Rima. „Ana Boleyn bila je u ekstazi, a Chapuys je zapisao: Kraljeva ženska napravila je takvu demonstraciju veselja kao da je upravo ušla u raj.““ (Weir, 2014: 185)

Na temelju dodatnih povijesnih bilješki Weir opisuje Anino ponašanje nakon njegove smrti, kaže kako se Ana počela ponašati kao da je već postala kraljica te se zauzimala ljude koji su bili optuženi za herezu, primjerice Johna Lamberta, a u to vrijeme za ženu, u koliko god ona povoljnom položaju bila zbog samoga kralja, nije bilo pametno imati vlastito mišljenje o vjerskom prosvjetiteljstvu i djelovati na temelju istoga. Isto je potvrđivalo i stajalište naroda i njenih neprijatelja, što je također opisano u romanu *Druga sestra Boleyn* gdje Ana priča „U jednom su mi selu okrenuli leđa, a u drugom su psikali na mene. Dok smo jahali dublje u unutrašnjost, dječaci koji su plašili vrane na poljima dobacivali su mi pogrdna imena. Guščarice su pljuvale na cestu pred mene. Kada bismo prolazili kroz gradove u kojima se održava sajam, piljarice su sa štandova bacale pred nas smrdljivu ribu i trulo povrće." (Gregory, 2001: 347)

Weir pretpostavlja kako se Ana nakon smrti nadbiskupa Warhama u kolovozu 1532. godine odlučila podati Henriku, naime, nakon smrti nadbiskupa Ana je bila sigurna u svoj budući brak s kraljem. U siječnju 1533. godine Ana je priznala kralju kako je trudna i „nešto prije svanuća 25. siječnja 1533. mala skupina ljudi okupila se u kraljevoj privatnoj kapelici u palači Whitehall na tajnom vjenčanju kralja Engleske i Ane Boleyn." (Weir, 2014: 200) Prednost kod pisanja povijesnog romana je ta što je autor slobodan pretpostavljati, iznijeti svoje mišljenje kad je nešto moglo biti.

Unatoč sklopljenom braku i Aninoj trudnoći, narod se protivio tom odnosu i bilo je mnogih prosvjeda protiv braka. „Svećenik, Ralph Wendon, morao se opravdavati pred sudom zato što je rekao da je Ana „skandal za kršćanstvo, kurva i bludnica". Jedan drugi svećenik, u Salisburyu, pohvalio je kraljevu novu suprugu i doživio napad ženskog dijela svoje pastve. Kad je, potkraj tog mjeseca, došla zapovijed da se mora moliti za kraljicu Anu, svi ljudi u jednoj crkvi u Londonu izišli su s mise." (Weir, 2014: 204). Ovdje je pak vidljivo da Weir uz pomoć historiografskih zabilješki potkrepljuje svoj roman i nastoji prikazati čitatelju svoje viđenje istine.

Cranmer, nadbiskup kojeg je Henrik imenovao nakon Warhamove smrti i koji je sazvao poseban crkveni sud vezano za raspravu oko Henrikova braka s Katarinom i Anom, 23. svibnja 1533. godine „nadbiskup napokon donio odluku i uz pristanak učenih bogoslova na na sudu proglasio brak Henrika VII. i Katarine Aragonske „nevaljanim i apsolutno nevažećim" i „suprotan božanskom zakonu". Papa, izjavio je Cranmer, nema pravo razrješenja u takvim slučajevima." (Weir, 2014: 205). Nekoliko dana poslije, 28. svibnja 1533. Cranmer je proglasio Anin i Henrikov brak potpuno valjanim, a time i svako dijete koje Ana iznese na svijet zakonitim. Nekoliko dana poslije Ana je bila okrunjena, a u rujnu 1533. godine rodila je

djevojčicu, što je potreslo Henrika. Plumb i Wheldon pišu kako su Henrika tada obuzele nove sumnje, koje su pojačane Aninim pobačajima. (Plumb, Wheldon, 1977: 70). Stoga nije čudno što se U romanu *Druga sestra Boleyn* naglašava Anin očaj, spomenuti autori povijesnih romana iskorištavaju te historiografske bilješke kako bi u svojim romanima iznijeli svoju verziju povijesti, odnosno svoju verziju priče: „Djevojčica, reče Anne užasnuta. Djevojčica? Kakvo nam dobro ona može donijeti?“ (Gregory, 2001., 416), naglašava se kako je ona bolno svjesna kako se našla u još lošijoj situaciji nego prije. Henrik je u romanu *Druga sestra Boleyn* opisan kao sretan: „Primio je dijete u krilo i hvalio njezine plave oči i snažno malo tjelešce. Divio se njezinim malim ručicama, jamicama na zglobovima prstiju, savršenim noktićima. Rekao je Ani da će sljedeći put biti dječak i da je sretan što mu je rodila ovu princezu, tako savršenu malu princezu.“ (Gregory, 2001., 417). S druge strane, u romanu *Tajni dnevnik Anne Boleyn* naglašava se Anin očaj, no i kraljev gnjev zbog rođene princeze: „ Sin. To jednostavno obećanje Henriku održavalo je na životu naš san, našu ljubav, a sada će me strmoglaviti u propast. Jao, kako li je neka obećanja teško ispuniti – neka nikada ne bi smjela biti dana. Neka obećanja su laži kakve nikada ne bi smjele biti izgovorene.“

Povijest nam pak govori kako je i sam kralj počeo napokon uviđati Aninu nepopularnost, a također je jednom prilikom i jedan francuski veleposlanik izjavio koliko su neskloni novoj kraljici i svima koji su s njom bili povezani. Plumb i Wheldon kažu kako se Henrik sada počeo preispitivati o ispravnosti braka između njega i Ane. (Plumb, Wheldon, 1977: 70).

Ana je bolno svjesna kako se njezina situacija bez rođenog muškog nasljednika sve više pogoršava te da je njen status sve nesigurniji, posebice jer je kralj gubio interes za nju i okretao se raznim ljubavnicama, a također se novi papa Pavao III. nakon smrti Klementa u rujnu 1534. ozbiljno prijetio izopćenjem Henrika ukoliko ne ostavi Anu. Weir stoga u svome romanu ima mogućnost opisati kako Ana vidljivo stari zbog stresa, frustracija i stalno prisutnog straha koji proživljava, znajući da nije više u zavidnom položaju. Čak i kad Ana ponovno ostane trudna 1535. godine, ništa nije sigurno, a naravno da je njenu nesigurnost opisana u još jednom od romana o Tudorima, *Tajne Tudorova dvora*: „Anne je ponovno trudna! No opreznija je zbog zadnjeg iskustva s trudnoćom, pa joj je radost pomućena. Lice joj je često blijedo, pogled joj je napet, a do u sitnice primjećuje sve što se oko nje odvija. Često se savjetuje s damama, kako bi bila sigurna da je ovo ili ono bezazleni znak da trudnoća dobro napreduje, a svi je uvjeravaju da će uskoro roditi zdravog kraljevića.“ (D. L. Bogdan, 2012: 167) Isto nije potkrijepljeno povijesnim činjenicama, moglo se događati u to vrijeme, a na čitatelju je da zaključi hoće li se

složiti sa ponuđenom mogućnošću ili će djelo smatrati isključivo fiktivnim i stvoriti vlastito mišljenje o predstavljenom liku.

U to vrijeme cijelo je kraljevstvo imalo izrazito loše mišljenje o Ani, bilo je izrazito puno klevete o njoj i nazivali su je vakakvim pogrdnim imenima, u romanima se također pisalo o tome te kako se Ana osjećala zbog toga, naglasak je bio na njezinoj strepnji za svoj položaj, svoje dijete Elizabetu, stresu koji je svakodnevno proživljavala i tuzi koju je osjećala. Ne piše se, niti se tada spominjao Anin dobrotvorni rad koji Weir opisuje na temelju povijesnih izvora: „Ana je jednom u tjednu dijelila milostinju siromašnima u vrijednosti od stotinu kruna, a dijelila ima je i staru odjeću koja je bila šivana za nju i njezine dvorske dame i sluškinje. Tijekom svoje vladavine diskretno je pomagala udovice i druge siromašne članove svoga kućanstva, katkad im darujući tri ili četiri krave ili drugu stoku. Kad bi bila u posjetu nekom gradu ili selu, milostinju bi slala unaprijed, raspitujući se prije u župnika ima li i koliko potrebitih obitelji u njegovoj župi.“ (Weir, 2014: 230)

No tada nisu bila važna dobrotvorna djela, bilo je važno što Henrik još uvijek nije dobio muškog nasljednika, što su naglasili i Teverlyan, Plumb te Whelton, a cijela je Engleska mrzila svoju novu kraljicu pa se tako Henrik posvetio mjerama pokoravanja svojih podanika koji nisu priznavali kraljev brak i prevlast nad Anglikanskom crkvom te Weir opisuje smaknuće takvih ljudi na temelju historiografskih bilješki, a prema tome, isti su smaknuti na najgore moguće načine, primjerice „bili su vezani uspravno uz trupce i danima ostavljeni bez vode i hrane. Umrli su koprcajući se u vlastitim izmetinama. Bila je to spora i odvratna smrt koja je zgrozila građane Londona.“ (Weir, 2014: 231)

Kada je Ana ponovno izgubila dijete 1535. godine, Henrik je prestao hiniti zaljubljena muškarca i zajedno sa ostalima ju krivio za sve nedaće Engleske i pogubljenja, međutim, Ana je ponovno stabilizirala svoj položaj novom trudnoćom. U siječnju 1536. godine Katarina Aragonska umire i Henrik ignorira posljednje želje svoje žene, gdje želi biti pokopana i nasljedstvo koje ostavlja svojoj kćeri Mariji. Također nije dopustio da Marija vidi svoju majku. Nakon Katarinine smrti, Henrik je prezasićen Anom i pokazuje veliku zainteresiranost za Jane Seymour (svoju sljedeću ženu), što Anu uzrujava i ona ga optužuje za ponovni pobačaj, smatrajući isti njegovom krivicom. Chapuys je tada pisao kako je Ana pobacila svog spasitelja, a u suvremenim romanima nisu izostavljeni osjećaji strepnje i saznanje kako Ana sve više gubi kontrolu nad situacijom: „Dragi dnevniče, dogodilo se ono čega sam najviše strepjela. Pobacih našeg spasitelja jer malo, krvavo tjelešce što ga izbacih iz utrobe bez sumnje je bilo muško.“ (Maxwell, 2010: 275)

Nakon tih događaja kralj je sve više razmišljao kako da se riješi Ane i povjerio je isto Cromwellu koji je počeo prikupljati dokaze sa kojima bi se Anu moglo osuditi na smrt. Tako Weir na temelju povijesnih zapisa pripovijeda kako ju je jedna od sluškinja optužila kako je Ana u neprimjereno vrijeme primila lorda Rochforda, sir Henrya Norrisa, sir Francis Westona, Williama Beretona i Marka Smeatona za kojeg nije sigurno je li mučen kako bi se iznudilo priznanje o njegovom odnosu s Anom. „Anu će optužiti za preljub s navedenih pet muškaraca i za urotu kojom je htjela ubiti kralja. Optužba za incest s bratom, koja je bila rezultat zlonamjernih dokaza koje je iznijela lady Rochford, ljubomorna na bliske odnose između Ane i Georgea Boleyna, ubačena je u slučaj zato da se kraljičin zločin učini još odvratnijim." (Weir, 2014: 255)

Ana je naravno opovrgavala sve optužbe i Weir prema zapisima priča da je bila očajna u nastaloj situaciji i tvrdila kako nije kriva za što je optužuju, a na temelju spomenutih zapisa ona zaključuje kako se samo jedna osoba sažalila nad njom, a to je Cranmer, nadbiskup koji je vjenčao Anu i kralja te je u svome pismu kralju napisao: „Stvarno sam zaprepašten jer nikada nisam imao tako dobro mišljenje o nekoj ženi. Smatram da Vaše Veličanstvo ne bi smjelo pretjerati ako se ipak ustanovi da nije kriva. Nisam je volio ništa manje od ljubavi koju imam prema Bogu i Evanđelju. Osim Vaše Milosti, od svih živih bića, ona mi je bila najdraža." (Weir, 2014: 261). Naravno, ne mora biti da je Cranmer jedina osoba kojoj je bilo žao Ane, to je pretpostavka koju si povijesni roman može dopustiti, za razliku od historiografije koja ne smije jednostavno iznositi puke pretpostavke i svoje mišljenje o povijesnim događajima i ličnostima.

Unatoč tome što nije bilo čvrstih dokaza o Aninoj krivnji, čak je Chapuys bio uvjeren kako je osuđena „bez valjanog dokaza ili svjedočenja" (Weir, 2014., 267), Ana je osuđena na temelju iskaza različitih ljudi odabranih od strane Cromwella, a presudu je pročitao njezin ujak, vojvoda od Norfolka: „Zbog toga jer ste uvrijedili našega suverenoga gospodara i kraljevu Milost izdavši ga, ovo kaže zakon kraljevine: bit ćete spaljeni ovdje na livadi u dvorištu londonskog Towera. Nakon toga odsjeći će vam glavu, jer je tako odlučeno, za kraljev užitak." (Weir, 2014., 266)

Ana se zaklela na vjernost kralju, iako ju to nije spasilo od osude: „Iako ne tvrdim da sam mu oduvijek bila onoliko ponizna koliko sam trebala biti zbog dobrote koju je prema meni iskazao, priznajem da sam bila ljubomorna i da sam sumnjala u njega i nisam imala dovoljno pameti i diskrecije da to prikrijem. Bog zna i moj je svjedok – nisam protiv kralja zgriješila ni na jedan drugi način. Ne govorim ovo kako bih produžila svoj život. Bog me poučio kako ću umrijeti, on će osnažiti moju vjeru. Što se tiče mog brata i ostalih koji su nepravedno osuđeni, spremno

bih više puta umrla kada bi ih to moglo spasiti, no kako vidim što se sviđa kralju, spremno ću im se pridružiti u smrti, sigurna sam da ću s njima vječno živjeti u miru.“ (Weir, 2014: 266). Vidljivo je kako je Weir svoj povijesni roman uvelike potkrijepila raznim povijesnim zapisima, izjavama, pismima koji su joj bili na raspolaganju, a na temelju kojih je mogla iznositi svoje detaljno opisane pretpostavke i stavove u romanu, za razliku od Gregory, Maxwell i Bogdan koji svoje romane nisu potkrijepili citatima i zapisima iz prošlosti.

O tome je li Ana bila doista kriva ili ne, može se samo diskutirati, iako povijesni zapisi kažu kako su čak i njeni najgori neprijatelji dvojili donesenu osudu koja zapravo nije imala valjanih dokaza. Suvremeni romani naravno opisuju Anu kao nevinu u tom pogledu, bila je spremna na mnoge stvari kako bi se domogla onog što je željela, međutim, nije imala razloga dovoditi svoj položaj u opasnost usputnim ljubavnicima, a posebice ne vlastiti život. Za ženu koja se pokazala izrazito proračunatom, vrlo su male šanse da je doista počinila zločine za koje je optužena. Današnji romantizirani romani opisuju ju kao žrtvu Henrika koji ju je odbacio nakon što mu je dojadila, kao što je to učinio i s Katarinom, iako je u situacija u kojoj se Ana našla bila puno gora budući da je zbog iste izgubila glavu. Dok se historiografija usredotočila na Henrika, a Ana je smatrana jednom od njegovih žena, autori spomenutih romana pobrinuli su se da lik Ane Boleyn ne bude zaboravljen, što je svakako odlika novopovijesnog romana prema Matanović, kao što je i oživljavanje tih zaboravljenih ličnosti.

U romanu *Tajni dnevnik Anne Boleyn* također je smatrana nevinom i tako je opisana Anina zgroženost nakon što je osuđena: „Umrijet ću zbog izdaje Henrika jer me porota jednakih osudila na temelju velike laži. Čovjek koji mi je muž, prijatelj i proteklih deset godina ljubavnik, dat će me hladnokrvno pogubiti pred očima puka... i tome se nitko neće usprotiviti. Kako je to moguće?“ (Maxwell, 2010: 285)

19. svibnja 1536. godine Ana Boleyn je pogubljena, odrubljena joj je glava prema kraljevoj želji, a njen je govor neposredno prije smrti sačuvan te ga je Weir iznijela u svome romanu i time samo dodatno pokazala koliko je ekstenzivno istraživanje poduzela kako bi prikazala lik Ane Boleyn: „Dobri kršćani, došla sam ovdje umrijeti prema zakonu i zato neću ništa reći protiv toga. Došla sam umrijeti, došla sam ponizno se pokoriti volji kralja, svoga gospodara. Ako sam tijekom života ikada uvrijedila kraljevu Milost, svojom ću se smrću sada iskupiti. Nisam došla ovdje da optužim nekog muškarca niti da govorim o bilo čemu zbog čega sam optužena jer znam da ne mogu ništa reći u svoju obranu, a što bi vas ticalo. Molim vas i sve vas preklinjem, dobri ljudi, molite za život kralja, mog i vašeg suverena, jednog od najboljih vladara na licu zemlje koji je prema meni uvijek postupao tako da bolje nije mogao. Zato ću svoju smrt

podnijeti dragovoljno, ponizno vas sve moleći za oprost. Ako se itko umiješa u moj slučaj, zahtijevam da dobro promisli. Opraštam se od svijeta i od tebe i od srca želim da svi molite za mene.“ (Weir, 2014: 274)

Ana se borila za svoj položaj u društvu, za svoje mjesto kraj kralja, međutim, nije se uspjela izboriti protiv cijele Engleske, nakon što je postala kraljevom suprugom, nije se znala nositi s ulogom koju si je sama odabrala, a isto je naposljetku rezultiralo njenom propašću, pomno iskovanom od strane njenih neprijatelja i samoga kralja. U to vrijeme, Ana je poglavito bila smatrana bludnicom, razvratnicom, vješticom itd., tako da se narod nije bunio kada je proglašena krivom, smatrana je krivom za sve nedaće koje su zadesile Englesku, od odvajanja engleske Crkve pa sve do pogubljenja koja su se vršila kada bi netko klevetao nju i njen brak s Henrikom.

Danas, u suvremenim romanima, pa i u televizijskim ekranizacijama o Ani Boleyn, ona je predstavljena kao heroina, žena koja se borila za sebe, koja je imala vlastito mišljenje i koja bi kao karakter trebala biti uzor i idol žene.

3.2. Lik Marije Antoanete u historiografiji i novopovijesnim romanima

Marija Antoaneta bila je francuska kraljica koja je postala simbolom ekstravagancije monarhije 18. stoljeća, svo bogatstvo joj je oduzeto, zarobljena je i giljotinirana od svog vlastitog naroda tijekom Francuske revolucije koja je započela 1789. godine. Ušla je u povijest kao arogantna i apatična vladarica sa izjavom „neka jedu kolača“, nakon što joj je rečeno da seljaci umiru od gladi jer nemaju kruha za jesti.

Danas se u engleskom jeziku nerijetko koristi idiom „Marija Antoaneta“, a isti bi trebao označavati uvredljiv pojam za žrtveno janje za sve društveno-političke, vojne i ekonomske probleme u društvu.

Marija Antoaneta rođena je 1755. godine na samom vrhu društvene ljestvice, kao 15. kći Marije Terezije, austrijske carice.

Kao što je započeo njezin život, bilo je malo nagovještaja o tom potpunom preokretu života. Marija Antoaneta rođena je 1755. godine u samom vrhu europske društvene piramide. Habsburška je kuća bila najstarija kraljevska kuća Europe, a mlada princeza uživala je u opuštenoj sredini palače Schönbrünn sa svojim učiteljima, roditeljima, braćom i sestrama.

Marija Terezija bila je poznata austrijska carica koja je u svoja mnogobrojna postignuća uvrstila i svoju sposobnost da svoju djecu smjesti na najbolja strateška mjesta za austrijsko carstvo. Tako je bilo i s Marijom Antoanetom. Za nju je dogovoren brak koji je trebao do temelja učvrstiti novi savez s Francuskom sklopljen s Lujem XV. Tako je Marija Antoaneta morala napustiti Austriju kako bi otišla živjeti na najprestižnije prijestolje u Europi. Carolly Erickson je, kao i Robin Maxwell, napisala roman o Mariji Antoaneti, *Tajni dnevnik Marije Antoanete,* a isti, kao i u slučaju Anne Boleyn, predstavlja ideju pronađenog dnevnika ozloglašene kraljice, a koji ju pak treba prikazati kao ženu koja se borila za svoja uvjerenja, koja je, zajedno sa svojim strahovima i drugim osjećajima, zabilježila u tom imaginarnom dnevniku. Stoga nije iznenađujuće kada među prvim zapisima u dnevniku piše: „Moram se udati za prestolonasljednika Luja, koji će jednoga dana sjesti na francuski tron" i „Ne mogu misliti ni o čemu osim o putu u Francusku. Karolina i ja beskrajno raspredamo o onome što leži pred nama. Ona je zaručena za Ferdinanda Napuljskog – kraljevića za kojega se trebala udati Josipa – i morali su prekrojiti opremu za nevjestu sirote Josipe kako bi pristajala Karolini, koja je puno krupnije građena", a također se naglašava Marijina zabrinutost dužnostima supruge: „Obje nas jako zanima kako će biti dijeliti postelju sa supruzima. O tome ne znamo gotovo ništa, ali znamo da to ima veze s rađanjem djece i onim što otac Kunibert zove bludnim grijehom." (Erickson, 2010: 21, 22) Budući da se Marija Antoaneta udala sa četrnaest, novopovijesnim romanima to je dalo mogućnost opisivanja njezina neiskustva i nezrelosti, Erickson ju zamišlja kao mladu neiskusnu djevojku te iznosi svoje mišljenje u svome romanu.

Stefan Zweig pak život Marije Antoanete opisuje kao pravi san kada se u dobi od četrnaest godina udala za krunskog princa Francuske. On ju zamišlja kao osobu kojoj se cijeli dvor divio, kao mladu lijepu djevojku, bezbrižnu i sretnu. (Zweig, 1961: 95)

Francuska je tada bila najmoćnija država kontinentalne Europe, a kraljevska palača u Versaillesu bila je najbogatija. Mlada princeza nije se mogla nadati prestižnijem braku od ovog, niti veličanstvenijoj ceremoniji vjenčanja. Da je Mariji kruna za koju je dobila i za koju se toliko borila bila od iznimne važnosti, prikazano je također i u romanu *Tajni dnevnik Marije Antoanete*:

„ - Ali tako je ružan! – planula sam, izgleda poput prasca!

Eric se nasmijao.

- Bio prasac ili ne, bit će velik kralj.

- To mi nije nimalo važno.

Čim sam izrekla te riječi, znala sam da ne govorim potpunu istinu.“ (Erickson, 2010: 27)

Isto nije povijesno utemeljeno, odnosno događaj opisan u romanu nije potkrijepljen povijesnim činjenicama, on se mogao dogoditi, što je Erickson mogla zaključiti na temelju povijesnih zapisa da se Marija Antoaneta borila za krunu te da je pod svaku cijenu pokušavala održati monarhiju.

Također je autorica Erickson mogla zaključiti, pretpostaviti da je Marija voljela biti u centru pažnje, što je njena ekstravagantna odjeća, a i njezin stil život i sam od sebe odavao: „Da budem iskrena, volim kad me gledaju i dive mi se, to mi nimalo ne smeta. Obožavam balove i zabave, volim se lijepo odjenuti, slušati svirku orkestra i plesati. Znam da je grijeh tako razmišljati, ali svjesna sam da sam jako lijepa i da s vremenom postajem sve ljepša. Najljepša sam među svojim sestrama, to svi misle već godinama.“ (Erickson, 2010: 28)

Ono što je Marija zaboravila, jest da nije dovoljno samo biti lijep i živjeti ekstravagantnim životom kako bi bila voljena i u centru pozornosti, što je i dovelo do toga da je bila u centru pozornosti, ali ne na način na koji je ona to sebi zamislila.

Na granici Francuske oduzeta joj je odjeća u kojoj je doputovala te je odjevena u odjeću modernu na francuskom dvoru. Kralj Luj XV. opisao ju je kao divnu i postala je partnericom krunskog princa Francuske. Njen čudesni i lagodni život doseže nagli preobrat kada 1774. godine, u dobi od 19 godina, naglo postaje kraljicom Francuske kada kralj Luj XV. umre i Marijin suprug, Luj XVI., postaje kraljem Francuske.

Međutim, Marija Antoaneta bila je nesretna u svom braku. Lujeva predanost lovu, satovima i njegovoj radionici bili su suprotni njezinoj potrazi za umjetnošću, modom, plesom i francuskim noćnim životom. Dok su Luj XV., braća Luja XVI. i mnogi drugi na dvoru odmah primijetili Mariju Antoanetu, Luj XVI. činio se prilično loš glede izvršavanja svojih bračnih dužnosti u bračnom krevetu. Bračni problemi Marije Antoanete nisu izostavljeni u fiktivnom romanu o njoj, kao ni to koliko je nesretna zbog toga i koliko je usmaljena: „Postala sam supruga, ali još ne i žena. Luj mi dolazi u postelju svake noći kao što se i priliči, ali okreće mi leđa i hrče. Osamljena sam. Bojim se da nije zadovoljan mnome. Što mi je činiti?“ (Erickson, 2010: 42) Erickson je ovdje pretpostavila što je Marija osjećala, a isto su opisali i , budući da su zapisali za Marijinog muža kako „vrlo rano pokazuje slab i neodlučan karakter prema svojoj

razjedinjenoj i prevrtljivoj okolini, osobito prema svojoj ženi Mariji Antoneti Austrijskoj i njezinoj braći...“ (Carpentier, Lebrun, 1999: 179)

Luj se izdaleka divio Mariji, njenom fizičkom izgledu i drugim čarima i unatoč tome što je kasnije postao veoma posvećen Mariji, tijekom njenih prvih godina u Francuskoj bio joj je od malo pomoći i nije predstavljao nikakvu utjehu, a posebice ne jer je njihov brak zbog Lujeve nesposobnosti ostao nekonzumiran punih 7 godina, dok je za to vrijeme Marija Antoaneta patila u tišini i trpila ogovaranja iza svojih leđa kako nije u stanju dati nasljednika prijestolju, što je Marija također zapisala, a da je njezin dnevnik doista postojao, to bi prema Erickson vjerojatno izgledalo ovako: „Amelié je bila prepredena, samosvjesna djevojka, lijepa, ali prkosna. Kao i sve sobarice, smijuljila se i sprdala dok je mijenjala posteljinu na mojoj postelji, ne obraziruć se na negodovanje grofice de Noailles i rugajući joj se iza leđa.“ (Erickson, 2010: 52)

K tome, Mariji je bilo dosadno na njenom položaju i dužnostima koje je morala izvršavati. Nedostajao joj je opušteniji okoliš Beča, a njeno nezadovoljstvo i sarkazam nije ostalo nezamijećeno na dvoru.

Marija Antoaneta je tražila bijeg od svoje bračne frustracije i dosade dvorskog života. Vrijeme je prolazilo, a Marija se počela služiti svojim kraljevskim ovlastima, provodila je sve manje vremena na dvoru, svojim najbližim prijateljima kupovala je skupe darove, a pritom je ignorirala stare velike francuske kuće plemstva. Ona se sa svojim prijateljima bacila u život užitka i bezbrižne ekstravagancije. To su bile maskirane plesovi u Parizu, kockanje, kazališta i kasne noćne šetnje u parku. Kraljičine neprimjerenosti sa svojim najužim krugom prijatelja dovele su do brojnih skandala poput onog Afere s dijamantnom ogrlicom, a po tom je događaju snimljen i film Afera ogrlice 2001. godine. Također se govorkalo i o njezinom ljubavnom životu i nagađalo se o njenim brojnim aferama, među kojima je najpopularnija bila sa Axel Fersenom. U Marijinom „dnevniku“ njena se usamljenost i dosada pokazuje i sitnim spletkama koje počinje provoditi i ljubavnim sanjarenjima o konjušaru Ericu te naravno, kasnije, o Axelu: „Nisam u stanju misliti ni o čemu osim o Axelu. Osjećam da me ljubav prema njemu preplavila, kao da plutam beskrajnim morem ljubavi, uživajući pod toplim suncem ljubavi.“ (Erickson, 2010: 107) i dobar dio romana posvećen je Axelu i on treba predstavljati kraljičin bijeg od stvarnosti s kojom se nije mogla nositi, kao što su bile sve češće pobune, a kasnije to i sama priznaje u svom imaginarnom dnevniku kakvog ga je zamislila Erickson: „Mori me grizdoušje zato što sam tako duboko sretna i zadovoljna s Axelom, dok je ostatak Francuske u rasulu. Spoznala sam svu radost koju život može donijeti. Kako li sam samo sretna! Kažem to premda sam upoznala tugu i nevolju, a možda me još tuge i nevolje čeka. Nije važno. Najsretnija sam

žena svijetu.“ (Erickson, 2010: 212). Erickson u svom romanu predstavlja svoju verziju Marije Antoanete, bezbrižnu djevojku koja ne brine o svojim kraljevskim dužnostima koliko bi trebala, već ju je više zabrinjavao njen ljubavni život te kako da zadrži krunu.

Kraljica je uživala u svome životu, no njezin je kraljevski život imao cijenu. Iz godine u godinu prekoračivala bi budžet za odjeću što je morao onda pokrivati Luj. Njeno prekomjerno uživanje u modi nerijetko je bilo predmetom javnim komentarima, karikaturama a ponekad i predmetom ismijavanja.

Kraljica je, kako je prethodno već spomenuto, mnogo novca trošila na svoje prijatelje i zabavu, uključujući pritom i malu palaču Petit Trianon koju joj je poklonio Luj XVI. Marija je također izgradila rustikalnu bečku kućicu nazvanu hameau. Ovdje se igrala s idejom kako je jednostavna seoska djevojka, hameau je bio opskrbljen parfemiranim ovcama i kozama, ali poslove su zapravo obavljale sluge.

Do kasnih 1780-ih godina, ljubomora i mržnja prema Mariji Antoaneti bili su široko rasprostranjeni. Mnogi su se na dvoru od samog početak protivili savezu s Austrijom i nisu im se dopala Marijina nastojanja da u određenim situacijama zagovara Austriju.

Također, sredinom 1780-ih godina, afera dijamantne ogrlica postala je senzacija, privlačeći pozornost cijele nacije. U to vrijeme, godinama osiromašena žena zaboravljenog Valois plemstva, Madame Lamotte, pokušavala je dobiti položaj na dvoru, francuski kardinal Rohan bio je nezadovoljan što je izopćen i najbližeg kruga prijatelja Marije Antoanete, a zlatar Boehmer bezuspješno je pokušavao nagovoriti kraljicu na kupovinu izuzetno skupe ogrlice koja je prvotno bila namijenjena ljubavnici Luja XV., Madame du Barry. Lamotte je bila privlačna žena koja je privukla pozornost oba muškarca i bila u stanju uvjeriti ih da je ljubavnica Marije Antoanete. Tako je Lamotte je uvjerila Rohana da kraljica doista želi ogrlicu, a Rohan ju je dobio od Boehmera i dao je Lamotte nakon sastanka s prostitutkom odjevenom kao Marija Antoaneta u kasnim noćnim susretima u blizini hrama ljubavi, mjesto za koje se pričalo da kraljica ondje održava i druge ljubavne sastanke.

Cijela je afera otkrivena kada je Bohmer prišao kraljici zbog plaćanja ogrlice, a kralj i kraljica bili su zgroženi što je Rohan pomislio kako bi se kraljica na takav način htjela domoći ogrlice. Međutim, sud nije bio toliko zgrožen Rohanovom mišlju da bi se Marija Antoaneta htjela domoći ogrlice na prezentirani način i stoga, na ponovno zgražanje Marije Antoanete, Rohan nije osuđen. Lamotte je osuđena, žigosana i zatvorena, no pobjegla je (isto kao i njen muž), a

osvetila se širenjem priče da doista jest bila Marijina ljubavnica te da je seksualna žeđ kraljice neutaživa.

Kako je izbila afera, a kraljičina popularnost je u potpunosti potonula, njezina dob i zrelost narušili su njen uobičajeni stil života. Tada je rodila Luju četvero djece, provodila je više vremena s obitelji, a Luj se također više posvetio svojoj zgodnoj ženi, a Marijina je sreća opisana u njenom imaginarnom dnevniku zapisima poput: „Napokon." i „Sve se promijenilo. Sada sam žena i nadam se ubrzo postati i majkom. Luj je oduševljen seksom kao dijete novom igračkom. Crvenim pokušavajući pisati o djetinjastim stvarima koje voli činiti. Srećom, imam Loulou i Yolandu za razgovor, pa i gospođu Solange, premda me Josip upozorio da ne smijem biti viđena u njezinu društvu, jer to baca na mene loše svjetlo. O svemu im pripovijedam, a one se smiju i uvjeravaju me da mi se suprug ponaša poput neiskusnog novog mladoženje, a upravo to i jest. Uvjerena sam kako je Luj dovoljno revan u krevetu da mi napravi dijete, a i dovoljno često željan, što pridonosi izgledima." (Erickson, 2010., 99, 100) Erickson gotovo do kraja svog romana Mariju opisuje kao gotovo nezainteresiranu za politička događanja, usredotočila se na svoje prikazivanje Marije kao nezrele djevojke i njene dosade. Erickson u romanu piše priču kako Luj nije mogao provoditi svoje dužnosti zbog medicinskog problema, a nakon što je to riješeno, njegova žeđ za Marijom bila je neutaživa. Po ovome je vidljivo kako je bilo mnogo nagađanja u Luju i Mariji te njihovom ljubavnom životu, a posebice zato što mu niz godina nije podarila nasljednika. Mogla se odabrati bilokoja priča o Mariji i njenom suprugu i u istu bi se povjerovalo jer nije bilo dokaza za osporavanje iste. Tako je bilo i s glasinama i o Mariji.

Možda se smirio Marijin život, međutim, Francuska je država bivala sve burnija budući da je bilo više loših žetvi, a to su platili siromašni. Unatoč kraljičinoj dobrodušnosti i ljubaznosti te njenim pokušajima da pomogne siromasima svoje zemlje (Marija je, primjerice, prisustvovala događanjima za dobrotvorne svrhe, koristila je i svoju rustikalnu kućicu kako bi pomogla siromašnima) njezina sitna djela usred velikih patnji naroda ostala su nezamijećena, za razliku od njene popularne izjave „Neka jedu kolača!". Narod je imao osjećaj da se kraljica izvrsno zabavlja igrajući se seoske djevojke u svojoj kućici dok je ostatak naroda patio.

Francuska je također bila u ogromnim dugovima koje je naslijedila još od Luja XV., a iste Luj XVI. nije uspio vratiti. Dugovi Francuske dosegli su sada svoj vrhunac, a kap koja je prelila čašu bila financijska pomoć koju je Francuska pružila od 1778. do 1783. godine američkim kolonijama u svome ratu za nezavisnost sa Velikom Britanijom. Pokušavajući podići kraljičinu popularnost dao se izraditi portret Marije Antoanete na kojem je ona okružena sa svojom

djecom koja ju vole. Međutim, kraljevska je propaganda u potpunosti propala i narod je na portretu primijetio isključivo Marijinu izrazito skupu odjeću te je prozvana „Madame Deficit“.

U vrijeme kad je popularnost kralja i kraljice sve više padala i još uvijek su se osjećale posljedice Afere ogrlice, Luju je bila potrebnija pomoć plemstva više no ikada. Pokušao je provesti potrebne reforme kroz niz ministara, a svaki put se oslanjajući na savjete svoje kraljice. Kada to nije uspjelo, sazvao je novu skupinu ljudi koja je trebala provesti Lujeve financijske reforme, no niti to nije pomoglo. Luj XV. nije bio snažan kralj, a utjecaj kraljice bio je malen budući da su joj mnogo toga zamjerali i tako je položaj krune izrazito oslabljen.

1789. godine tragedija je zadesila život kraljevskog para. Njihov najstariji sin i nasljednik umirao je od nasljedne bolesti i umor je u lipnju. Osim pobačaja, to je bilo njihovo drugo dijete koje je umrlo, kćerka je umrla 1786. godine. Usred ove tragedije, par se također morao boriti s krizom koja je prijetila njihovoj vladavini.

Kako Luj nije bio u mogućnosti prisiliti plemstvo da se provedu potrebne financijske reforme, kralj je u očaju sazvao zasjedanje generalnih staleža, što nije bilo učinjeno u posljednjih 175 godina, a što je bilo jedinstveno jer su jedan od staleža predstavljani obični ljudi, pučani. Tako se običan puk prozva nacionalnom skupštinom, a ista je odlučila kako neće biti rapuštena do trenutka kada Francuska bude imala ustav. U romanu Tajni dnevnik Marije Antoanete, autorica se također pozabavila sam pokušajima štednje kralja Luja te tako ima više Marijinih zamišljenih zapisa, primjerice: „Luj je postao opsjednut štednjom. Ministar financija, monsieur Turgot, upozorio ga je da je u riznici ostalo malo novca. Stoga Luj luta palačom mrmljajući 'štednja, štednja' i nalaže ljudima da režu troškove.“ ili „Prvo, otpušteno je dvije stotine mojih slugu zbog rezanja dvorskih troškova. Neki od njih uhvaćeni su u krađi.“ ili pak „No usprkos bankrotima i pritužbama na manjak novca, na dvoru je živo i svi se zaluđuju novim modnim hirovima, stilovima i bojama.“ (Erickson, 2010: 83, 198, 200)

Luj nije bio u mogućnosti ugasiti sve brojnije pobune, a Marija Antoaneta ga je više puta tjerala da učini nešto, a da je Marija konstantno pokušavala utjecati na svoga supruga zapisali su i Carpentier i Lebrun. Marija je htjela sačuvati apsolutnu monarhiju i bila je u potpunosti protiv reformi koje bi dale još više moći narodu. U *Tajnom dnevniku Marije Antoanete* prikazano je Marijino nerazumijevanje situacije, Erickson prema povijesnim zapisima pripovijeda svoju verziju prile kako je Marija davala sve od sebe kako bi zaštitila svoja uvjerenja i pomogla svome suprugu: „Poslano mi je još prljavih, zlonamjernih, nepotpisanih pisama, a nisam ih mogla ne

pročitati. Ljudi su tako opaki, tako čudovišni. Kada će me prestati mučiti? Samo pokušavam pomoći Luju i radim najbolje što umijem.“ (Erickson, 2010: 201)

No narod se naravno nije slagao s Marijom i čvrsto je odlučio kako neće biti potisnut. U srpnju 1789. godine narod se domogao vatrenog oružja te je sljedeći potez bio nabavljanje baruta kako bi se nacionalna skupština mogla braniti po portebi. 14. srpnja 1789. godine narod je napao simbol aspolutne monarhije, Bastilju – i Bastilja je pala. Erickson nije propustila iznijeti svoju ideju o tome kako bi Marija to zapisala i kako bi bila shrvana porazom krune koju je u svakom pogledu smatrala svojom budući da je htjela i bila duboko uvjerena kako Francuska treba ostati monarhija: „Posljedice su doista užasne. Vlast u Parizu preuzelo je povjerenstvo koji nikome ne mora polagati račune. Sve su se postrojbe povukle u predgrađa, ali samo privremeno, jer Parižani gladuju i ne mogu vječno pružati otpor. Narod provaljuje u puškarske radionice i naoružava se. Generalni staleži pretvoreni su u Narodnu skupštinu i niži slojevi preuzeli su vlast.“ (Erickson, 2010: 221)

Pad Bastilje uznemirio je brojne plemiće koji su bili upoznati sa siromaštvom naroda i bojali su se osvete naroda ukoliko kraljevska moć ne bude dovoljno jaka da zaustavi daljnje pobune – što nije bila. Mnogi plemići su pobjegli na selo, među neki od Marijinih najbližih prijatelja. Marija se također bojala ljutog naroda i savjetovala je da Luja da napuste Versailles koji je bio samo 20 milja od Pariza gdje se narod okupljao, a Erickson je to u romanu predočila ovako: „Ne znam u što da vjerujem, ali bježati moramo, u to sam sigurna.“ (Erickson, 2010: 202). Unatoč Marijinim pokušajima da uvjeri Luja u bijeg, Luj nije htio otići. Ipak je uspjela uvjeriti Luja da poveća trupe u pokrajinama za koje se nadala da su ostali odani kruni. Ova Marijina djela nisu ostala nezamijećena i postala je metom za revolucionare.

04. listopada 1789. godine Parižani su odlučili kako im je dosta, skupila se velika gomila kako bi tržila kruha od kralja. Sljedećeg dana gomila ljudi koja se pretežito sastojala od žena stupala je po kiši u prema Versaillesu kako bi okončale orgije i zahtijevale kruh. Mnoge su oštrile noževe i zaklinjale se kako će ga iskoristiti da bi "prerezale lijepo grlo Austrijanke" koji je bila izvor svih njihovih problema. "Koliko bi mi bilo drago zabiti joj ovu oštricu u trbuh sve do moga lakta" govorili su neki, dok su drugi obećavali izrezati različite "komade Antoanete".

Kad je gomila stigla u Versailles, imala je kratki sastanak sa Lujem. Kraljica je ponovno poželjela pobjeći, međutim, Luj nije htio pobjeći, a nije htio niti upotrijepiti silu nad gomilom. Te noći, gomila je pronašla nezaštićeni prolaz u dvorac te provalila. Dok su jurišali prema spavajućim odajama kako bi „ubili austrijsku kurvu“ (a ta je situacija otprilike istim riječima

opisana i u Marijinom izmišljenom riječniku: „Čula sam pucnjavu mušketa i mnogo ženskih glasova koji su vikali: 'Gdje je kurva? Hoćemo austrijsku kurvu!' Vika se pretvori u skandiranje: 'Kurva, kurva, kurva. Gdje je austrijska kurva?'“), dva su Marijina zaštitara dala život za nju dok su Madame Campane i ostale sluškinje skupile nešto odjeće a Marija je pobjegla. Kraljevski je krevet kasnije uništen, pokidan na komade.

Kraljica je uspjela pobjeći sa svojim životom, no narod nije bio zadovoljan. Poslije su tražili da se Marija i Luj pojave pred njima na balkonu, a nakon toga da se vraćaju s njima u Pariz. Marija i Luj napustili su Versailles kako bi odsjeli u nekorištenoj palči Tuileries u Parizu. Oboje su bili svjesni da ih građani promatraju te da su ranjivi na svaki njihov napad. Također su bili svjesni činjenice da preseljenje u Pariz nije bio njihov izbor već da nisu imali nikakvih moći protiv vlade naroda. Da je Marija bila bolno svjesna da povratak u Pariz nije izbor i da se situacija iz dana u dan pogoršava, naglasila je i Erisckson te u njenom romanu o Mariji sada počinje vladati strah od budućnosti i od toga što će se dogoditi, što pokazuju zamišljeni zapisi poput: „Ne mogu spavati, ali nije to samo zbog hladnoće i neudobne postelje. Progone me noćne more. Sanjam o Ericu, svojem lijepom, vjernom Ericu, glave odjsečene jednim divljačkim udarcem i krvi što mu šiklja iz vrata na mene. Sanjam da me progoni pobjesnjela gomila nacerenih žena koje urlaju, sve su bliže i bliže, a kada samo što me ne izgaze do smrti, vrišteći se budim.“ ili „Bila sam bolesna. Strah i napetost koje svakodnevno trpimo i moja uzaludna nastojanja da nagovorim Luja na odlazak iscrpili su me pa izazvali vrućicu i kašalj koji su me nadugo prikovali za postelju.“ (Erickson, 2010: 240, 260)

Godine 1790. i 1791. čini se da se revolucija stabilizirala. Međutim, sjeme za buduće neslaganje i za nasilniju revoluciju već je zasijano. Nacionalna skupština dala je mnoga prava narodu, a na račun plemića i svećenstva. Mnoge reforme su izglasane u zakon unatoč kraljevom vetu. Luj je bio osobito zabrinut zbog civilne zakletve koju je sada zahtijevalo rimokatoličko svećenstvo.

Velik dio plemstva pobjegao je iz Francuske, a Marija se brinula za svoju sigurnost i sigurnost krune. Tražila je i pomoć od svoga brata, austrijskog cara. Naposljetku je uspjela nagovoriti Luja na bijeg iz Francuske. Bijeg je organizirao Marijin prijatelj i glasoviti ljubavnik Axel Fersen, pripremio je potrebnu dokumentaciju i planove bijega. Tko je kraljevski par, zajedno sa vojom djecom, prerušen u obične putnike pobjegao iz Pariza. Kralj i kraljica inzistirali su na putovanju sa svim udobnostima te je njihov put bio veoma spor i zahtijevao je dodatne konje, presvlačenja tijekom puta i slično, a što je privlačilo pozornost.

Tijekom jednog presvlačenja jedan je domoljub primijetio lijepu, ali poznatu ženu koja je davala naredbe drugima iako je bila obučena kao sluškinja. Mislio je da je prepoznao kraljicu, a sa zlatnog novčića koji je dobio je mislio da je prepoznao kralja. Taj patriot, Jacques Drouet krenuo je u Varennes kako bi ondje upozorio ljude na kralja i kraljicu koji su ih onda spremno dočekali. Putovali su više od 200 milja i nalazili su se blizu francusko-austrijske granice. Trupe odajnih vojnika trebale su ih spasiti, međutim, nitko nije došao. Kralj i kraljica bili su uhvaćeni i poniženi su se morali vratiti u Pariz. Tijekom putovanja mnogo je ljudi dolazilo kako bi moglo vidjeti slavne zarobljenika, , u nekoliko su ih navrata skoro napali. Kad su stigli u Pariz, nitko nije salutirao kralju, kralja i kraljicu je dočekala potpuna tišina, a kraljičina kosa nije više bila plava već bijela od stresa i muka proživljenih tijekom puta, a autorica Marijina izmišljenog bijega zamislila je taj Marijin poraz na sljedeći način: „Neću ovdje pisati o najgorim ponižењima tog beskrajnog, vrućeg, prašnjavaog puta. Zabilježit ću samo da mi je bilo zlo i da su svaki moj čin oduševljeno gledali i on njemu razglabali. Na kraju sam dala sve od sebe da sačuvam dostojanstvo sjedeći oslonjena na jastuke u prašnjavoj haljini, premda mi je očajnički trebala kupka i cjelonoćni počinak. Što je počelo s nadom, završilo je noćnom morom sramote i poraza.“ (Erickson, 2010: 276,277)

Nakon katastrofalnog pokušaja bijega u Varennes, Marija Antoaneta je ponovno radila na uspostavljanju kraljevskog prestiža. Međutim, mržnja prema njoj sada je dosegla posve nove razine. Marija je tražila pomoć iz inozemstva kako bi se inerveniralo u Francuskoj i kako bi se vratio kraljevski autoritet. Austrija i Pruska su stoga u ime kraljevske obitelji zaprijetile Francuskoj, na što je Francuska u trvanju 1792. proglasila rat, ponovno usporkos kraljevskom vetu. U lipnju je napadnuta palača Tuileries, a kralj i kraljica bli su predmet smijeha, ruganja i poniženja, no nije im fizički naređeno.

U srpnju 1792. godine, kada je pruska vojska probila u Francusku, knez Brunswicka zaprijetio je tada narodu da će se osvajači Francuske ozbiljno osvetiti ukoliko se naudi kralju ili kraljici.Ta je izjava objavljena izazvala senzaciju u zemlji.

10. kolovoza 1792. godine palača Tuileries je osvojena i Marija Antoaneta bili su smješteni u sićušni prostor gdje su slušali izvješče o padu Tuileriesa i o masakru 900 švicarskih čuvara koji su poginuli jer su ostali i branili kraljevski par. Promatrali su dok su se papiri, drago kamenje i druge vrijedne stvari kraljevske obitelji gomilale osvojene od strane naroda. Slušali su rasprave u kojima se glasalo za ukidanje monarhije. Proglašena je republika i kralj i kraljica ostali su zatočeni.

I drugi su plemići u to vrijeme zarobljeni. Stotine aristokrata ubijeno je u zatovrima u rujnu 1792. godine. Među najpoznatijim žrtvama je svakako Madame Lamballe, bliska prijateljica Marije Antoanete koja se vratila kako bi pomogla i pružila Mariji podršku u vrijeme opasnosti. Prozvana je pred tribunal i kad nije mogla dati prisegu protiv kraljice, narod ju je ubio, raskomadao, glavu, grudi i genitalije su razdvojili, naboli na kolce i paradirali pred kraljičinim prozorom u tvrđavi, a naravno da je Erickson dio svog romana posvetila i tom činu: „Osjetila sam kako mi se koža ježi. Bila je to Loulou. Moja najdraža prijateljica, moja pouzdanica. Uz Sophie, žena kojoj sam najviše vjerovala. Usta su joj bila razjapljena, oči razrogačene. Kosa se vijorila za njom. Vrisnula sam i pokrila oči, ali ne prije negoli sam krajičkom oka ugledala još jedan komad mesa naboden na koplje. Bile su to ženske genitalije . Pobjegla sam s prozora i bacila se na krevet. Dugo sam plakala...“ (Erickson, 2010: 307, 308) Ovdje se Erickson oslonila na zapisani povijesni događaj te je iznijela svoje viđenje Marije Antoanete i svoje mišljenje o događanjima koja su se tada događala.

Kraljevska obitelj bila je pod strogim nadzorom, sav njihov komfor i posluga uklonjeni su, bili su prisiljeni živjeti jednostavno u granicama tvrđave. Ali njihov mir nije trajao.

U prosincu 1792. kralj Luj XVI. bio je pozvan pred nacionalnu konvenciju i suđeno mu je izdaje. Bio je osuđen na smrt. U siječnju 1793. godine Luj XVI. pogubljen je na giljotini. U dvije godine koje su uslijedile, tisućama je suđeno i slično ubijeno na giljotini. Romantizirana biografija Marije Antoanete prisjeća se tog događanja netom prije negoli Marija treba biti smaknuta i tako Marija tuguje za svojim mužem, ovdje je ona supruga puna ljubavi kojoj je žao što nije mogla biti uz svoga supruga u vrijeme njegove smrti: „U mojem je suprugu bilo mnogo krvi, kažu mi. Bio je krupan, težak muškarac, jak i čvrst poput bika. Muškarac naviknut na život izvan kuće, s velikim, spretnim, radničkim rukama. Dabi se njega ubilo, potrebno je više od jednog udarca sječivom.

Nisu mi dopustili da gledam kako umire. Znam da bih mu podarila snage za svršetak, da sam samo bila uz njega. Toliko smo toga prošli zajedno, Luj i ja, sve do dana kada su došli i uzeli mi ga. Nije se opirao toga dana kada su gradonačelnik i ostali došli po njega. Samo je zatražio svoj šešir i kaput te pošao za njima. Nikada ga više nisam vidjela.“ (Erickson, 2010: 9) Smrt Luja Erickson je dala prostora za stvaranje novog mišljenja o Mariji Antoaneti, za davanje svoje vizije i lika Marije Antoanete kakvim ga je ona zamislila na temelju svojih povijesnih istraživanja.

Nakon smrti njezina supruga, u srpnju 1793., Mariji Antoaneti je silom oduzet sin. Marija je molila da joj dopuste da zadrži sina, no nije bila u stanju promijeniti volju ministara. Dječak je dan na skrbništvo Simonu, krojača i sudionika komune i umro je zbog zanemarivanja u roku dvije godine.

U rujnu 1793. godine Marija Antoaneta odvojena je od kćeri i prebačena u Conciergerie zatvor gdje je bila pod nadzorom 24 sata. Ovdje je Marija izgubila mnogo težine i vid joj je počeo slabiti, no nije joj preostalo još mnogo vremena.

U romanu Carolly Erickson Mariji Antoaneti njezina su joj djeca silno nedostajala i jako ju je brinulo što se dogodilo s njeno dvoje preostale djece koja su joj oduzeta, što nikad nije saznala. Stavlja se naglasak na njezine osjećaje koji su u potpunosti zanemareni u vrijeme revolucije, budući da se i sam narod osjećao zanemarenim od nje. Međutim, u isto se vrijeme kroz roman provlače Marijine misli o izgubljenoj kruni za koju se borila i o tome kako će njezinome sinu oduzeti naslijeđe na koje on, prema njoj, i dalje ima pravo. Roman humanizira Mariju, prikazuje ju kao ženu koja se borila za svoja uvjerenja, no u isto vrijeme je prikazana i kao brižna majka, za razliku od onog što su ljudi tada osjećali prema njoj: „Što li će učiniti mome dječaku? Otrovati ga? Ili još gore, obratiti ga u malog revolucionara, natjerati ga da povjeruje u njihove laži. Pokušat će mu zanijekati kraljevsko naslijeđe, to je sigurno. Nema za njih kraljeva. A nema ni kraljica. Samo *Citoyen Capet i Veuve Capet*, i naš sin Luj-Karlo Capet, građanin Republike Francuske.

I što će biti s mojom Mousseline, mojom Marijom Terezijom, mojom prelijepom, mladom kćeri, kojoj je tek četrnaest? Premladom da bi ostala siroče. Nedostaje mi. Nedostaju mi sva moja djeca. Sirota mala Sofija, moje boležljivo djetešce koje je proživjelo tek jednu godinu. I najdraži Luj-Josip, moj prvorođeni, jadni, kljasti, slabašni, u grobu u Meudonu. Koliko sam suza za njima prolila, za svakim od njih.

Znam da sam previše osjećajna. To je zato što nisam baš dobro i što mi daju piti mnogo vode s limetom i eterom. Nemam snage ostati pribrana. Živim na kruhu i juhi, i jako sam smršavila. Rosalie mi je morala suziti obje haljine. Krvarim tako obilno i često da znam kako nešto nije u redu, premda mi ne dopuštaju da posjetim liječnika.“ (Erickson, 2010: 9) Ovdje je Erickson portretirala Mariju kao majku koja je voljela i brinula se o svojoj djeci, kao majku, dok ju narod nije doživljavao kao takvu. Danas sa ovim povijesnim romanom Erickson daje mogućnost razmišljanja o Mariji Antoaneti kao majci, zabrinutoj ženi i ženi koja je podržavala svoga supruga, a na čitatelju je da sam stvori svoje mišljenje o zloglasnoj kraljici Francuske.

Kako je odlazila u smrt 16. listopada 1793. godine, mnogi su su ostali iznenađeni – Mariji je bilo samo 38, no ništa nije ostalo od nekadašnje snažne, elegantne i voljene kraljice Trianona – Marija je bila stara žena u seoskoj odori, naborana i bijele kose.

Nakon smaknuća Marijina je glava bila bačena natrag u kolica između njezinih nogu. Tijelo Marije Antoanete ostavljeno je na travi prije nego što je odbačeno u neobilježeni grob. Tako je okončan život jedne od najglamuroznijih žena u Europi.

S druge strane, Erickson je pak Marijinu smrt ipak opisala kao tužan događaj budući da je ona Mariju ipak zamislila drugačije te je posljednji zapis u imaginarni dnevnik zamislila kao zapis Marijine sluškinje koja je napisala: „Nikada je neću zaboraviti. Bila je to velika dama, najdražesnija dama koju sam upoznala i vrlo hrbra. Mnogo tjedana bila sam joj najbliža i mogu se zakleti da je bila dobra. Odjenula je bijelo za svoje pogubljenje jer je oduvijek tvrdila da je nedužna, i ja joj vjerujem.“ (Erickson, 2010: 337)

O životu Marije Antoanete snimljeni su i mnogi filmovi, primjerice „Marija Antoaneta“ 1938., „Marija Antoaneta kraljica Francuske“ 1956., „Marija Antoaneta“ 2006., „Zbogom kraljice “ 2012. godine te mnogi drugi.

3.3. Lik kraljice Viktorije u historiografiji i novopovijesnim romanima

Viktorija je rođena 24. svibnja 1819. godine u Kensington palači u Londonu, a umrla je 22. siječnja 1901. godine u Osborneu, blizu Cowesa. Bila je kraljica Velike Britanije i Irske od 1837. godine do 1901. godine te carica Indije od 1876. godine do 1901. godine.

Povezuje ju se sa dobom industrijske ekspanzije, gospodarskog napretka i carstva. Kad je umrla govorilo se da je Britanija svjetsko carstvo.

Viktorija je imala dara za crtanje i slikanje, obrazovana je kod kuće od guvernante, a također je redovito pisala dnevnik tijekom svoga života. Kada kralj William IV. umre 1837. godine, Viktorija postaje kraljica u dobi od 18 godina budući da niti jedan od njenih ujaka nije imao nasljednika. U novoj romantiziranoj biografiji o Viktoriji, radnja počinje još 1835. godine i mlada Viktorija je već tada svjesna kako će postati kraljica, a kako povijest kaže da Viktorija nije imala lako djetinjstvo, što ju je i povezalo s Albertom kojem također nije bilo lako, autorica započinje roman s Viktorijinim mislima o tome kako će biti vladarica i kako će imati vlastitu sobu: „Ona će jednog dana biti kraljica – to sad zna. Njezin stric, kralj, već je star, nije dobrog

zdravlja, a očito je da je već prekasno da njegova žena, Adelaide, rodi nasljednika prijestolja.“ i „Kad je otvorila oči, Viktorija je ugledala slabi tračak svjetla kako prolazi kroz prozorske kapke. Čula je mamu kako diše u velikom krevetu na drugom kraju sobe. Ali neće to još dugo. Uskoro, pomislila je Viktorija, imat će svoju vlastitu sobu. Uskoro će moći bez Lehzen koja je drži za ruku; uskoro, moći će raditi sve što je veseli“ (Goodwin, 2018: 7, 21)

Kao i Erickson, Goodwin svoga povijesnog lika, kraljicu Viktoriju, zamišlja kao mladu, nezrelu djevojku, a isto je mogla zaključiti iz povijesnih izvora. Naime, Plumb i Wheldon također opisuju kako je njena majka bila strašno zabrinuta da bi joj kći mogla pasti pod tuđi utjecaj te su njih dvije spavale u istoj sobi sve dok Viktorija nije postala kraljica. (Plumb, Wheldon, 1977: 249)

Kada Viktorija postane kraljica sa 18 godina, Goodwin u svome romanu opisuje Viktorijinu želju da se stvari u budućnosti moraju promijeniti, sad joj više nitko neće govoriti što treba raditi, dok drugi pak smatraju kako joj treba pomoć i kako ona ne može vladati sama: „Guvernanta je preko njezina ramena pogledala prema figuri koja je još spavala u krevetu. Viktorija odmahne glavom. – Ne želim još mamu probuditi. Prvo što će napraviti bit će da će pozvati sir Johna da nam se pridruži i onda će mi njih dvoje početi govoriti što mi je činiti.“, a drugi, za razliku od Viktorije, nisu uvjereni u njezinu samostalnost „Začuo se strašan udarac kad je Conroy svojim štapom sa srebrnim vrhom snažno udario o drveni pod. – Ovo nije igra! U budućnosti – zastao je, ali je ipak skupio snage da usnicama oblikuje njezinu novu titulu – *Madam*, uvijek će vas pratiti ili vaša majka ili ja. Ovo ne možete obavljati sami.“

Goodwin je svoje mišljenje o mladoj Viktoriji mogla kreirati na temelju historiografskih zapisa, Plumb i Wheldon pisali su kako je djetinjstvo provela u zatvorenim prostorima, stoga nije teško zamisliti Viktoriju kakvu je Goodwin imala na umu – mladu djevojku koja je jedva dočekala osloboditi se roditeljske zaštite.

Početkom njezine vladavine na nju su najviše utjecala dva muškarca: njezin prvi premijer, lord Melbourne, i njezin muž, Princ Albert, za kojeg se udala 1840. godine. Obojica su ju naučila mnogo o tome kako vladati "ustavnom monarhijom", u kojoj je monarh imao vrlo malo ovlasti, ali zato jako puno utjecaja. Goodwin opisuje početak Viktorijine vladavine, trenutak kad je postala kraljica i prve godine njezine vladavine, prije negoli se udala za Alberta. Za razliku od Phillippe Gregory koja je svoj roman pisala iz perspektive Anine sestre Marije Boleyn, D.L. Bogdan koja je pisala iz perspektive Marije Howard, Robin Maxwell koja piše iz perspektive Ane Boleyn te Carolly Erickson koja piše iz perspektive Marije Antoanete, Daisy Goodwin piše

iz naratorske perspektive pa tako opisuje i prve misli lorda Melbournea kada Viktorija postane kraljica: „Melbourne se zapita kakvo je obrazovanje princeza tamo dobila. Dječak bi zasigurno imao tutora uz guvernantu te dobio cijeli niz formalnih lekcija. Ali djevojčica? Kako odgajati i obrazovati buduću kraljicu? Melbourne pomisli kako se nada da je dobila nešto više od pukih poduka glasovira i slikanja akvarela, odnosno što je već uobičajeno za djevojčicu njezina staleža.“ (Goodwin, 2018: 45) te opisuje kako su mnogi od početka Viktorijine vladavine i dalje pokušavali određivati što je za nju najbolje i što joj je činiti, što je Viktoriju, naravno, izrazito smetalo dok joj je s druge strane pristup Melbournea sa dobronamjernim savjetima izrazito godio: „ – Nadam se da Vas nisam uvrijedio, Madam. Kad razgovaram s vama, ne ponašam se kao da je pored mene osjetljiva i tankoćutna dama, već suveren.

Viktorija se osmjehne. – Tome doista ne mogu prigovoriti. Zapravo mi se čini da bih to i sama odabrala. Dosta mi je toga da se svi prema meni odnose kao prema mladoj dami prazne glave.

- To više ne smije nitko, Madam.

- Iznenadili biste se, lorde Melbourne. Evo, baš danas ujutro sir Conroy i Flora Hastings ušli su u moju sobu nenajavljeni s popisom dama koje smatraju prikladnima za moj dvor. Flora Hastings rekla mi je da je odreda odabrala djevojke koje nisu više od prosjeka!“ (Goodwin, 2018: 72)

Međutim, čak i Plumb i Wheldon pišu kako su Melbourne i Albert utjecali na mladu kraljicu.

Naravno da se mnogima nije svidio Melbournev utjecaj na Viktoriju te je Goodwin također opisala nezadovoljstvo nekih od Viktorijinih podanika, primjerice “ – Možda. No, ovo su žene Melbourneovih bliskih prijatelja. Neće ostati nitko tko bi mogao kontrolirati moć njegova utjecaja na Kraljicu.“ ili pak dok Viktorija razmišlja o Ani Boleyn „ – Ali zar toliko da joj odsijeku glavu! Mislim da se to dogodilo tu negdje. Ah, kako bih voljela da je lord M. ovdje. On bi nam mogao baš sve objasniti i o tome ispričati zanimljivu priču.

Lehzen je stisnula usnice u tanku crtu.“ (Goodwin, 2018: 84, 101)

Većinu svog romana o Viktoriji Goodwin je posvetila njezinim ranim godinama vladavine, kad je društvo najviše sumnjalo u nju i kad su je mnogi smatrali neprikladnom za vladanje: „Naravno, sve će to proći, pomislio je Melbourne – na kraju svaki skandal izgubi svoju oštricu – ali zasad, ljudi su se kao hijene bacali na mrtvu lešinu Kraljičine reputacije. Puno se priča o njezinoj mladosti i neiskustvu. Čuo je da ju je Hastings opisao kao zločestu, razmaženu curicu; u torijevskom tisku čak su se pojavile i neizravne sugestije da Kraljica i nije posve mentalno

zdrava i da bi trebalo postaviti regenta.“ pa je tako jednom prilikom u romanu Viktoriju savjetovala jedna od njenih dama, što je Viktoriji dalo materijala za razmišljanje „Sjetila se ukora lady Flore koja joj je šapnula: *Da biste postali Kraljica, morate biti puno više od djevojčice s krunom na glavi.*“. Viktorijina majka također nije bila od velike pomoći, što je Goodwinova opisala kao scenu kada Viktoriji majka poklanja knjigu za rođendan i napominje kako joj je istakla važan citat „Knjiga se sama otvorila na mjestu na kojem je i trebala i Viktorija je ugledala stih podrctan crvenom tintom. *Koliko je gore i od zmijskog jezika imati nezahvalno dijete*.“ (Goodwin, 2018: 161, 170, 235)

Goodwin je Viktoriju zamislila kao mladu djevojku, podložnu vanjskim utjecajima, djevojku koja nije bila upoznata s političkim životom Engleske, a isto je mogla temeljiti po zapisima o ranoj vladavini Viktorije, a tada ju je također zamislila kao samovoljnu i tvrdoglavu, budući da joj se nije žurilo s udajom dok je ostatak zemlje želio vjenčanje. Tako je na temelju navedenoga Goodwin iskoristila priliku za stvaranje događaja za koji je ona smatrala da se mogao dogoditi:

Viktorijinoj poziciji škodila je i činjenica što joj se nije žurilo s udajom, što je u romanu prikazano kao inat: „ – Draga moja nećakinjo, ti znaš da sam ti oduvijek pokušavao biti ocem.

Viktorija se igrala ušima svojeg psa. – Da, stvarno ste mi često pisali. Zar ne, Dash?

Leopold uzdahne. – Molim te da razgovaraš sa mnom, a ne sa svojim psićem. Moram ti reći nešto važno.

Viktorija stavi Dashevu glavu uz svoju. – Mi vas slušamo.

Leopold je odlučio ne reagirati na bezobraštinu. – Rekla si mi da se ne namjeravaš udati za Alberta, no sad te želim pitati, namjeravaš li se udati za nekog drugog.

Viktorija ga je pogledala hladno. – U ovom trenutku nemam nikakvih planova za udaju.“ (Goodwin, 2018: 287)

Međutim, naposljetku Viktorija u Albertu ipak pronalazi partnera, a to što je Albert pristao na Viktorijinu prosidbu, Goodwinova je zamislila ovako: „ – A zašto, Viktorija? Znam da nije uobičajeno da žene zaprose muškarca, ali ti si Kraljica i ti to moraš sama pokrenuti. A zašto oklijevaš?

Zvuk majčina glasa prenuo je Viktoriju i odgovorila joj je ne misleći – Zato jer nisam sigurna da bi pristao.

Na svoje veliko iznenađenje, Leopold je primi za ruku i glasom lišenim svake pompoznosti odgovori tiho – Ne, ne možeš u to biti sigurna. Ali u jedno možeš – ako Albert pristane, znat ćeš da to učinio iz srca.“ (Goodwin, 2018: 447)

Roman završava Albertovim pristankom, a udajom je Viktorija učvrstila položaj krune, no njezina vladavina nije ovdje stala.

Goodwin je tako ispričala priču o mladoj djevojci, kraljici Viktoriji kakvu ju ona zamišlja, djevojci koja se nije odmah snašla na prijestolju, no naposljetku ona ipak pronalazi svoje mjesto, sretno se udaje, kako pristaje njenom liku, dok s druge strane Plumb i Wheldon ipak opisuju kako nisu stalno ruže cvale, Viktorija i Albert često su se svađali, posebice kad bi Viktorija bila trudna. (Plumb, Wheldon, 1977: 252)

Albert se interesirao za umjetnost, znanost, trgovinu i industriju. Alberta se najviše pamti po projektu „Velika izložba“ 1851. godine. Dobit navedenog projekta pomogla je stvaranju kompleksa muzeja u Južnom Kensingtonu.

Albert i Viktorija imali su devetero djece između 1840. godine i 1857. godine, što je izniman uspjeh uzimajući u obzir tadašnju visoku ratu smrti majki pri porodu. Albert je vjerovao da, kako bi preživjeli i napredovali, plemstvo bi trebalo biti predstavljeno kao ugledna i bliska obitelj.) U nebrojenim slikama i portretima, Albert i Viktorija prikazani su u potpunom skladu sa svojom obitelji i njegova želja za prihvaćanjem ideala obiteljske idile odlično je prihvaćena od naroda te je tako Viktorija rekla: "Kažu da nijedan vladar nije bio voljen više od mene (dovoljno sam hrabra da to kažem), a sve to zbog našeg sretnog kućanstva i dobrog primjera koji predstavlja" (Historyextra). (https://www.historyextra.com/period/victorian/queen-victorias-children/)

Većina Viktorijine djece vjenčala se u kraljevske obitelji u cijeloj Europi. Edward VII (rođen 1841.) oženio se Alexandrom, kćerkom Kristijana IX. od Danske. Alfred, vojvoda iz Edinburgha i Saxe-Coburg i Gotha (rođen 1844.) oženio je Mariju Rusije. Arthur, knez Connaught (rođen 1850.) oženio se Louise Margaret iz Pruske. Leopold, vojvoda od Albanyja (rođen 1853.) oženio se Helen od Waldeck-Pyrmont.

Victoria, Princess Royal (rođena 1840.) udala se za Friedricha III., njemačkog cara. Alice (rođena 1843.) udala se za Ludwiga IV., veleposjednika Hessea i Rajne. Helena (rođena 1846.) udala se za Kristijana iz Schleswig-Holsteina. Louise (rođen 1848.) udala se za Johna

Campbella, devetog vojvodu Argylla. Beatrice (rođena 1857.) se udala za Henryom Battenbergom.

Victoria je bila duboko vezana za svog supruga. Kad je Albert 1861. godine umro, u dobi od 42 godine, Viktorija je pala u depresiju, izgubila je voljenog muža koji joj je bio u potpunosti posvećen, koji je bio njen glavni savjetnik u državnim poslovima. Ostatak vladavine nosila je isključivo crno.

Do kasnih 1860-ih izrazito rijetko se pojavljivala u javnosti, međutim, nikad nije zanemarila svoju službenu komunikaciju te je i dalje održavala primanja za svoje ministre i službene posjetitelje, no osjećajala je averziju prema vraćanju društvenom i javnom životu u potpunosti.

Nagovorena je na otvaranje Parlamenta 1866. godine i 1867. godine, a bila je jao kritizirana zbog svog zatvorenog života koji je vodila i razvio se prilično jak republikanski pokret.

Bilo je 7 pokušaja ubojstva na Viktorijin život, između 1840. i 1842. godine, a njezin je hrabar stav uoči tih napada samo pojačao njenu popularnost.

Nakon mnogo poticaja od vlastite obitelji te pozornosti kojom ju je obasipao Benjamin Disrael (premijer 1868. i 1874. do 1880. godine), kraljica se postupno ponovno počela pojavljivati u javnosti.

Kraljica je svoj utjecaj koristila i u vanjskoj politici, većinom za potporu mira i održanje istoga. Tako je 1864. godine Viktorija prisilila svoje ministre da ne interveniraju u ratu Pruske i Danske, a također je pisala i njemčkome caru Friedrichu III., za kojeg se udala jedna od njenih kćeri, i njeno je pismo spriječilo izbijanje drugog francusko njemačkog rata.

U vrijeme Viktorijine vladavine se počela razvijati ideja o ustavnom monarhu koji je trabo biti iznad političkih stranaka. No sama Viktorija nije uvijek bila nepristrana i često je davala svoje mišljenje, ponekad vrlo snažno.

Po osnaženju dvostranačkog sustava (liberlanog i konzervativnog), kraljičin se utjecaj izrazito smanjuje i njezina sloboda izbora za premijera biva sve više ograničena, što se najbolje vdi na primjeru 1880. godine kada je pokušala bezuspješno zaustaviti Williama Gladstonea da postane premijer, u čemu nije uspjela.

Bila je vrlo snažna zagovornica Carstva, što ju je približilo Disraeliju i Marquessu Salisburyju, njezinu posljednjem premijeru.

Viktorija je u određenim aspektima bila prilično konzervativna, primjerice bila je protiv davanja glasova ženama. Što se tiče društvenih pitanja, uglavnom se borila za poboljšanje života siromašnih kao što je to bila Kraljevska komisija za stambeno zbrinjavanje. Također je podupirala mnoge dobrotvorne organizacije uključene u obrazovanje, bolnice i druga područja.

Victoria i njezina obitelj putovali su kao niti jedna kraljevska obitelj dotad, a sve to zahvaljujući poboljšanjima prijevoza i drugim promjenama kao što su širenje novina i izum fotografije. Victoria je bila prva kraljevska vladarica koja je koristila vlakove - 1842. godine prvi je puta putovala vlakom.

Kasnije Viktorija postaje simbol Carstva. Zlatni i dijamantni jubilej (1887. i 1897. godine) obilježeni su velikim izložbama u ceremonijama.

Unatoč poodmaklim godinama, Viktorija je do kraja svog života nastavila obavljati svoje kraljevske dužnosti, a to uključuje službeni posjet Dublinu 1900. godine, kada je imala 81 godinu. Boerov rat u Južnoj Africi zasjenio je kraj njezine vladavine, no ona je, kao u Krimskom ratu pola stoljeća prije, posjećivala bolnice i postrojbe i ona nije bila zainteresirana za mogućnosti poraza jer za nju one nisu postojale

Unatoč njezinoj naprednoj dobi, Victoria je nastavila svoje dužnosti do kraja - uključujući službeni posjet Dublinu 1900. godine. Boerov rat u Južnoj Africi zasjenio je kraj njezine vladavine. Kao u Krimskom ratu gotovo pola stoljeća prije, Victoria je pregledala svoje postrojbe i posjetila bolnice; ona je tijekom kampanje ostala neustrašena britanskim preokretima.

Viktorija je umrla 22. siječnja 1901. godine nakon vladavine od skoro 64 godine, a naslijedio ju je njezin sin Edward VII.

Pokopana je u Windsoru pokraj princa Alberta, u mauzoleju Frogmore Royal Mausoleum koji je dala izgraditi. Na vratima mauzoleja nalaze se Viktorijine riječi:

„Farewell best beloved, here at last I shall rest with thee, with thee in Christ I shall rise again“, odnosno: „Zbogom najvoljeniji, ovdje napokon s tobom počivam, s tobom u Kristu ponovno ću ustati“ (https://www.royal.uk/queen-victoria).

4. Zaključak

Ana Boleyn, Marija Antoaneta i kraljica Viktorija odabrane su ženske povijesne ličnosti koje su podijegale različitim tumačenjima povjesničara i spisateljima, ovisno o vremenu nastanka. S druge strane, u današnje doba, pojedinac ima mogućnost novopovijesnim romanom na temelju historiografskih bilješki dati svoje mišljenje i stav o odabranoj povijesnoj ličnosti. Napisanim romanom autor daje svoju predožbu, viziju i priča povijesnu priču onakvu kakvom ju on zamišlja. Tako autor svome liku može dati status heroine – tragične heroine ili sretne heroine – žene koja će služiti kao uzor diljem svijeta, čiji će stavovi, mišljenja i djela služiti kao uzor i pouka u društvu koje i dalje nerijetko majčinstvo smatra ženinom primarnom svrhom.

Stoga nije iznenađujuće da se kroz čitavu povijest pisalo u junakinjama svih uzrasta i talenata, od junakinja poput Pipi Duge Čarape A. Lindgren pa sve do Sluškinja M. Atwood ili Ane Boleyn Ph. Gregory – jer one su prikazane kao samostalne, snažne tvrdoglave ženske figure koje su uvijek bile spremne na borbu.

Junakinje su neiscrpan izvor u književnosti (ne samo u književnosti, već i u drugim medijima), neovisno o tome jesu li fiktivne ili stvarne. Stvarne junakinje imaju potencijala postati jakim uzorima upravo zbog svoje realnosti, činjenica da su postojale, njihova djela, život i osjećaji bili su stvarni i upravo zbog toga čitatelji s tim junakinjama mogu osjećati povezanost i zbog toga su ranije navedene povijesne ličnosti pretvorene u heroine i postale popularne. Način na koji ih se promatralo tada uvelike se razlikuje od današnje perspektive – tada ih se demoniziralo, čak i Viktoriju u njenim mladim godinama (a također je bilo i 8 pokušaja atentata za nju) – danas te žene predstavljaju ideale upornosti, snage, tvrdoglavosti, neovisnosti – ideale žene heroine.

Međutim, ono što se na kraju nikako ne smije zaboraviti jest da se u novopovijesnim romanima radi o mišljenju pojedinca, priči kakvu ju je zamislio autor na temelju vlastitog istraživanja, ona daje mogućnost opovrgavanja, čitatelj se može složiti sa autorovom idejom ili može na temelju ponuđenih historiografskih dokaza sam kreirati svoje viđenje povijesti i povijesnih događanja i mogućih povijesnih događanja dok historiografija nema mogućnost pretpostavljanja i zaključivanja o tome što je moglo biti i o tome kako je netko možda razmišljao, u novopovijesnom romanu autor vlada događanjima, dok je u historiografiji obrnuto.

5. Literatura

Knjige:

1. Biti, Vladimir, 2000. Pojmovnik suvremene književne i kulturne teorije, Zagreb: Matica hrvatska
2. Bogdan D. L., 2012. Tajne Tudorova dvora, Zagreb: Mozaik knjiga
3. Erickson Carolly, 2010. Tajni dnevnik Marije Antoanete, Zagreb: Mozaik knjiga,
4. Goodwin Daisy, 2018. Viktorija, Tisak Znanje, Zagreb: Mozaik knjiga
5. Gregory Philippa, 2010., Druga sestra Boleyn, Zagreb: Znanje
6. Matanović, Julijana, 2003. Krsto i Lucijan, Zagreb: Naklada Ljevak
7. Maxwell Robin, 2010. Tajni dnevnik Anne Boleyn, Zagreb: Mozaik knjiga
8. Trevelyan, Macaulay George, 1959. A Shortened History of England, New York: Penguin Books
9. Plumb, J. H., Huw Wheldon, 1977. Royal Heritage, The Story of Britain's Royal Builders and Collectors, London: British Broadcastijg Corporation
10. Weir Alison, Mozaik knjiga, Tisak Radin print, Zagreb, lipanj 2014., Šest žena Henrika VIII.
11. Zweig, Stefan, Marie Antoinette, Berlin, Darmstadt, Wien: Deutsche Buch-Gemeinschaft

Rad u časopisu:

1. Matanović Julijana, 1995. Hrvatski Novopovijesni Roman, Republika, br. 9-10: 98 – 114

Internetski izvori:

1. Buljubašić, Ivana, 2012. Historiografska fikcija na primjeru romana *Az* Jasne Horvat, https://repozitorij.ffos.hr/islandora/object/ffos:1804/datastream/PDF/download (20. listopada 2018.)
2. Cavendish, George, The Life of Cardinal Wolsey and Metrical Visions from the Original Autograph Manuscripts, Volume II, https://archive.org/details/lifecardinalwol02singgoog/page/n23?fbclid=IwAR3_72uFA7NHFLE4lHmfwU9U5hGOGlHhIRf594Tb-XHuvZqmmA02oTjS7-s (19. listopada 2018.)

3. Flego, Dafne, 2016. Komparativna analiza elemenata novopovijesne fikcije i historiografskog diskursa na primjerima *Povijest Slavonije u sedam požara* i *Čudesa svetiga Ivana Kapistrana* Stanka Andrića, https://repository.ffri.uniri.hr/islandora/object/ffri:406/preview (20. listopada 2018.)
4. Petrač Božidar, 1991., Lik žene u hrvatskoj književnosti, https://hrcak.srce.hr/37292 (28. rujna 2018.)
5. http://www.alisonweir.org.uk/biography/index.php (19. listopada 2018.)
6. https://www.britannica.com/biography/Anne-Boleyn (18. kolovoza 2018.)
7. https://www.britannica.com/biography/Marie-Antoinette-queen-of-France (15. kolovoza 2018.)
8. https://www.biography.com/people/queen-victoria-9518355 (25. kolovoza 2018.)
9. https://www.britannica.com/biography/Stefan-Zweig (19. listopada 2018.)
10. https://www.britannica.com/biography/Victoria-queen-of-United-Kingdom (18. kolovoza 2018.)
11. http://www.daisygoodwin.co.uk/ (19. listopada 2018.)
12. https://www.goodreads.com/author/show/3126353.D_L_Bogdan (20. listopada 2018)
13. https://www.historyextra.com/period/tudor/10-things-you-probably-didnt-know-about-anne-boleyn/ (17. srpnja 2018.)
14. https://www.historyextra.com/period/victorian/queen-victorias-children/ (25. rujna 2018.)
15. https://www.historyextra.com/period/victorian/young-queen-victoria-struggle-gain-throne/ (28. rujna 2018.)
16. http://www.marie-antoinette.org/articles/biography_english/ (25. rujna 2018.)
17. http://www.najboljeknjige.com/content/autor.aspx?AuthorID=227 (21. listopada 2018.)
18. https://www.notablebiographies.com/Lo-Ma/Marie-Antoinette.html (25. rujna 2018.)
19. https://www.philippagregory.com/biography (21. listopada 2018.)
20. http://www.robinmaxwell.com/aboutrobin.htm (21. listopada 2018.)
21. https://www.royal.uk/queen-victoria (29. rujna 2018.)
22. https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Marie%20Antoinette (31. kolovoza 2018.)